

5 • 2023
40. VUOSIK.

Mehiläinen

PARVIPUHELIN
päivysti toisen kesän

Hunajan **LAATUA**
tulee vaalia

SADONKORJUUSEMINAARIA
vietetään Savossa

MEHILÄISALAN AMMATTILEHTI

Mehiläinen

MEHILÄINEN

ISSN 0783-3377 (painettu)
ISSN 2490-1709 (verkojulkaisu)
Julkaisija, Publisher:
Suomen Mehiläishoitajain Liitto r.y.
Finlands Biodlares Förbund r.f.
Finnish Beekeepers' Association

Toimisto, Office:
Ullanlinnankatu 1 A 3
00130 HELSINKI
010 387 4770, 044 306 3200

www.hunaja.net
e-mail: sml@hunaja.net

jäsenistön palvelut, osoitetiedot,
materiaalitulokset, lehteen tulevat
ilmoitukset

Puheenjohtaja
Rami Heikkilä
050 5116908
rami.heikkila@hunaja.net

Toiminnanjohtaja, päätoimittaja
Susanna Eloranta
044 506 3200
susanna.eloranta@hunaja.net

Viestintäasiantuntija
Virpi Aaltonen
050 382 2428
virpi.aaltonen@hunaja.net

Tutkimusasiantuntija
Anneli Salonen
050 470 6411
anneli.salonen@hunaja.net

Mehiläishoidon neuvoja
Maritta Martikkala
050 303 0890
maritta.martikkala@hunaja.net

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuonna 2023
tilaushinta v. 2023 77 €

Ilmoitukset:	€
Takasivu	1608,00
Koko sivu	1360,00
1/2 sivua	779,00
1/4 sivua	435,00
1/8 sivua	250,00
1/16 sivua	131,00
1/32 sivua	66,00

Ilmoituksen muokkaus +10 %

Rivi-ilmoitus 66,00 € 5 riviä (225 merkkiä). Sen jälkeen 4 € / rivi (45 merkkiä). Paikallisyhdistysten kokous- ja koulutusilmoitukset ilmaisia.

Ilmoitushinnoista alennus 25 % jäsenille ja kanta-asiakkaille!

Taitto
Tarja Ollikka, 040 506 3208
tarja.ollikka@hunaja.net

Jäsensivut:
hunaja.net/liitto/kirjau
jäsensivulle

5 • 2023

- 147 Mehiläishoito hoitaa myös mieltä
148 Vähäisenkin hunajasadon laatua on vaalittava
150 Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tehtiin tehopäivitys
151 Hunajan laatuvirheet ja niiden ehkäiseminen
152 Suomen talvitappiot pienimmät Pohjolassa
153 Ilmoitathan mehiläistarhauksen päättymisestä myös viranomaisille
154 Rakkaudesta mehiläishoitoon syksyllä
156 Parvipuhelimen toinen päivystyskesä
157 Varroavapaus on Ahvenanmaan mehiläistarhaajien yhteinen asia
158 Mehiläiset hyötykasvien maailmassa
160 Vaakapesäseuranta ja vadelman ihme
162 Sadonkorjuuseminaarin ohjelma
163 Saimaan rannalle Sadonkorjuuseminaariin
164 Lupaavia tuloksia pölytyskokeista kasvihuoneissa ja kasvutunneleissa
166 Tumman mehiläisen suojelijat kokoontuivat elokuussa Ranskassa
167 Luonnonpölyttäjiä edellistä parempi kesä
168 Slovenia – krainilaisen mehiläisen maa
170 Mehiläismaailman erikoistujat
172 Lyhyesti-palsta
173 Lidiläiset niittytalkoissa
174 Hunajakilpailun näyttöet toimistolle, maksut verkkokauppaan
175 Hunajahulinoita jo kymmenen vuotta

Kansikuva: Satokausikalenteri / Mikko Uosukainen
Takakannen kuva: Tarja Ollikka

Maritta Martikkala

Parvipuhelin on palvellut yleisöä nyt kaksi kesää. Tilastotietoa toisesta päivystyskesästä saa sivulta 156.

Virpi Aaltonen

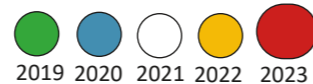
Sidosryhmäpäivänä tutustuttiin tällä kertaa palstapuutarhoihin ja niillä työskenteleviin mehiläisiin. Tapah-tumasta kerrotaan sivuilla 158–159.

Virpi Aaltonen

Sloveniassa mehiläistarhauksella on pitkät perinteet. Maa tunnetaan myös krainilaisen mehiläisen kotiseutuna. Slovenialaisesta mehiläishoidosta voi lukea sivuilta 168–170.

Emon merkitsemisvärit

2019 2020 2021 2022 2023

Mehiläishoito hoitaa myös mieltä

Kuopion seudun mehiläishoitajat sai kesällä ilon olla isäntänä ryhmälle virolaisia mehiläistarhaajia ja kouluttajia heidän Suomen-vierailullaan. Naapurimaan tarhaajat tutustuivat Lapinlahdella Hunajälähteen toimintaan Kari ja Päivi Lapin opastuksella sekä Jouko ja Anne Mönkkösen tarhaukseen Leppävirralla. Näillä käynneillä keskustelu pyöri tarhauksen teknisissä asioissa, maiden hieman erilaisessa lainsäädännössä, satokasveissa ja hunajan käsittelyssä. Virossa esimerkiksi hunajan parasta ennen -päiväys lähtee juoksemaan linkouspäivästä, kun Suomessa se alkaa purkituspäivästä.

Hunajakammarilla Siilinjärvellä tapasimme lohisopan ja hunajasiman merkeissä keskustellen ja verraten tarhauksen ongelmia, sokerin hinnan nousua sekä hunajan käyttöä muun muassa ruoanlaitossa. Hunajan hinta on Virossa laskenut halvan tuontihunajan vuoksi. Samaan aikaan tuotantokustannukset ovat kasvaneet. Investoinnit eivät kannata, vaikka isompi linkoomo ja paremmat laitteet olisivat tarpeen. Virolaiset pitivät hunajasimasta, jota ei heillä ole tapana tehdä. Myyntiin sopimattoman hunajan käyttöä simaan pidettiin kokeilemisen arvoisena ainakin kotipiirissä. Leivonnaisiin virolaiset eivät kertomansa mukaan hunajaa juuri käytä, poikkeuksena mainittiin hunajakakut.

Viime kesänä pohdin myös mehiläishoidon merkitystä mielelle. Mehiläistarhaus on muutakin kuin suojapukuihin pukeutumista, mehiläisten seuraamista ja hunajan keräämistä. Se on keskittymistä ja pysähtymistä. Mehiläisten surinan keskellä aivot tyhjenevät, aika seisahtuu. Hetkessä on rauhaa. Tällaisessa hetkeen pysähtymisessä on osasia mindfulnessistä, joka juontaa juurensa vanhaan hindulaisuuteen.

Mehiläistenhoitoa onkin käytetty terapiamuotona monessa paikassa jo useamman vuoden ajan. Esimerkkejä tästä ovat interventio, jolla pyritään estämään nuoren rikollisen uusia rikoksia (Iso-Britannia), traumaperäisten stressihäiriöiden hoito (USA, Australia) ja vaikeat mielialahäiriöt (Irlanti, Iso-Britannia). USA:n Georgiassa vangeilla on oma mehiläistarhauksen koulutusohjelma Master Beekeeping Program, jolla on saatu riski rikosten uusimiseen pienenevän merkittävästi, 33 prosenttia (University of Georgia).

Pitkiä lääketieteellisiä seurantatutkimuksia mehiläistarhauksen psyykkistä ja yleistä hyvinvointia parantavasta vaikutuksesta ei ole tehty. Esimerkiksi Karin Alton ja Francis Ratnieks kuitenkin totesivat tutkimuksessaan tarhauksen vaikuttaneen myönteisesti mehiläishoitajien mielialaan koronapandemian aikana (2021).

Luonnossa liikkumisen on todettu parantavan yksilön yleistä terveyttä. Sen lisäksi mehiläistarhaajien sosiaalinen verkosto, tarhaajien tapaamiset ja korona-aikana lisääntyneet on-line-tapaamiset tuovat yhteenkuuluvuutta. Eri näkökulmat keskusteluun koetaan tarpeelliseksi, jotta voidaan kehittyä omassa tarhauksessa. Vaikka keli olisi kuinka huono, mehiläisistä juttellessa melkein kuulee surinan ja haistaa pesän tuoksun.

Let's bee happy! Bee my friend!

Paula Collan Andersin
Johtokunnan jäsen, työterveyslääkäri

Karin Alton ja Francis Ratnieks: Can Beekeeping Improve Mental Wellbeing during Times of Crisis? Bee World 10/2021, s. 40–43. Pysyvä linkki: tandfonline.com/doi/full/10.1080/0005772X.2021.1988233

Seuraavaan lehteen tulevat tekstimateriaalit ja ilmoitukset viimeistään 13.11.2023. Lehti ilmestyy viikolla 50.

ClimateCalc, CC-00084FI
PunaMusta Magazine

Painopaikka: PunaMusta, Tampere 2023

Maritta Martikkala
mehiläishoidon neuvoja

Kuvat: Tarja Ollikka ja Maritta Martikkala

Siitepöly on syksyllä oleellinen osa talvimehiläisen kehitystä. Onneksi siitä ei yleensä ole pulaa.

Vähäisenkin hunajasadon laatua on vaalittava

Vaikka sato jäi monella tarhaajalla tänä kesänä vähäiseksi ja tarhauksen kannattavuus voi tuntua heikolta, perusasioista pitää huolehtia: saatu hunaja tulee käsitellä huolellisesti ja mehiläisille tehdä asianmukaiset varroantorjunnat.

Heinäkuun hunajasato jäi valtaosassa Suomea erittäin heikoksi. Mehiläiset kuluttivat sen, mitä keräsivät. Kesäkuun satoon saatiin vähän täydennystä elokuussa, mutta vain harvat mehiläishoitajat olivat satoon tyytyväisiä. Hunajaa jätettiin myös tavallista enemmän talviruoaksi pesiin, kun sokerin hinta tuplaantui. Vähäisenkin sato on kuitenkin arvokas ja ansaitsee huolellisen säilömistä. Samoin mehiläisistä on pidettävä hyvä huoli, olipa sato suuri tai vähäinen.

Pesän vahvuus on onnistuneen talveutuksen perusta

Kokenut tarhaaja on jo nähnyt monta talveutusta ja tietää, millainen yhteiskunta selviytyy talvesta ja millainen ei. Mehiläishoidossa katse on aina tulevaisuudessa ja tietyt hoitotoimet ja ratkaisut on tehtävä ennakkoon. Talvehtimisvalmius ratkaistaan elokuun alussa. Pesän tulee olla vahva, mutta vahvuutta ei määritetä aikuisten mehiläisten määrästä, vaan siihen vaikuttaa oleellisesti muniva nuori emo ja sikiöiden määrä. Nuorissa on tulevaisuus mehiläisyhteiskunnassakin. Aikuisia tuki tarvitaan kasvattamaan ne nuoret, eli aikuisiakin pitää olla elokuussa laatikko täynnä.

Noudata oksaalihappohöyrytyksessä laitteen valmistajan ohjeita.

Ruokinnan lopettamisen ja vielä oksaalihappokäsittelyn aikaan heikot yhteiskunnat kannattaa yhdistää, jotta kevätkehitys lähtisi aikanaan hyvin käyntiin. Varroa torjunta on kuitenkin aina tehtävä ajallaan. Vahvaa talvehtivaa yhteiskuntaa ei synny, jos varroapunkteja on elokuussa liikaa. Punkin vaivaamista toukista ei vain kehity pitkäikäisiä, kevääseen asti jaksavia aikuisia.

Lisätorjunta joskus tarpeen ennen myöhäissyksyn käsittelyä

Viimeinen oksaalihappokäsittely marras-joulukuussa poistaa elokuun torjunnan jälkeen pesään syntyneet varroapunkit ja tukee yhteiskunnan hyvää vahvistumista keväällä. Jos yhteiskunnassa on elokuussa paljon punkkeja ja loppukesän torjunta on jäänyt tekemättä, vuoden viimeinen

torjuntatoimi ei enää pelasta sitä. Todennäköisesti yhteiskunta on menettänyt jo marras-joulukuun vaihteeseen mennessä.

Elokuussa hyvin punkkiseksi havaittua yhteiskuntaa voi yrittää tukea tekemällä elokuun torjunnan ja myöhäissyksyn torjunnan välillä yhden ylimääräisen oksaalihappokäsittelyn. Kahden viimeisen torjunnan välissä olisi hyvä olla kuukauden väli. Yhteiskunnan selviytymiseen vaikuttaa kuitenkin suuresti se, kuinka paljon punkittomana syntyneitä talvimehiläisiä yhteiskunnassa on. Todennäköistä on, että yhteiskunta joka tapauksessa vähintäänkin heikkenee.

Vuoden viimeinen torjunta ajoittuu sikiöttömään aikaan, koska oksaalihappo tehoaa vain aikuisilla mehiläisillä oleviin punkkeihin. Se on varmintä tehdä vasta marras-joulukuun vaihteessa. Lämpiminä syksyinä Etelä- ja Keski-Suomessa on vielä ollut peittosikiöitä lokakuun alussa. Nuori emo munii yleensä pidempään, joten pesän tilanteen voi tarvittaessa varmistaa yhteiskunnasta, jossa on nuori emo. Myöhäissyksyn torjunnalla ei ole kiire. Jos se jostain syystä marras-joulukuussa jää tekemättä, torjunnan ehtii tehdä vielä tammikuun alussa-

kin. Torjuntaa tehtäessä lämpötilan on hyvä olla nollan vaiheilla.

Talvehtiva yhteiskunta selviytyy elinkykyisenä muutaman kymmenen punkin kanssa. Pesään jäänyt punkkimäärä on helppo tarkistaa laskemalla myöhäissyksyn oksaalihappokäsittelyllä pudonneet punkit. Oksaalihappotorjunnan tehoksi arvioidaan 90 prosenttia, joten yli 200 pudonnutta punkkia kertoo, että talvipalloon on jäänyt liikaa punkkeja.

Osa kosteasta hunajasta jää talviruoaksi

Sokerin hinnan korotus motivoi tarhaajia jättämään mehiläisille tavallista enemmän hunajaa. Myös hunajan korkea vesipitoisuus saattaa pakottaa jättämään osan hunajasta pesään. Jos pesiin on kuitenkin tullut runsaasti talviruoaksi huonosti soveltuvaa mesikaste- tai kanervahunajaa, ne olisi hyvä saada pois. Varsinkin mellesitoosipitoinen mesikastehunaja on vahingollista mehiläisille. Pieni määrä näitä hunajia kuitenkin laimenee sokeriruokinnalla, eikä niistä silloin ole haittaa.

Moni tarhaaja on tänäkin vuonna yllätynyt peitettyjen hunajakakkujen

korkeasta kosteusprosentista. Itse asiassa avoimen, peittämättä jätetyn hunajan kosteus on saattanut olla peitettyä alhaisempi. Tätä ilmiötä olisi syytä tutkia. Missä tilanteessa mehiläiset peittävät hunajan, jonka kosteus on 19–20 prosenttia? Viimeisenä pesiintullut hunaja on usein peittämätöntä, mutta sen kosteus on silti hyvä varmistaa kosteusmittarilla eli kalibroidulla refraktometrillä tai vähintäänkin ravistelutestillä.

Hunajan laatu on pidettävä korkeana

Mehiläiset valmistavat hunajan, mutta tarhaajan toimet vaikuttavat sen laatuun. Kaikki mitä tarhaaja esimerkiksi varroantorjunnan yhteydessä pesiin laittaa tai mitä tarhan ympäristössä tehdään, voi vaikuttaa hunajaan. Tarhaajan onkin erityisesti satoaikana otettava vastuu siitä, mitä pesään päätyy. Talveksi jätetty tymoltyyny tai myöhäisen kevättorjunnan vaikuttavat aineet voivat siirtyä suoraan tai vahan kautta hunajaan.

Hunajakilpailussa roskaiset hunajat jäävät armotta ulos loppukilpailusta. Roskien poistaminen on laadun kannalta ensiarvoisen tärkeää. Ros-

OKSAALIHAPPOLIUKSEN VALMISTAMINEN

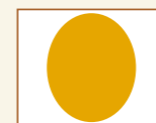
Liutetaan 7,5 g oksaalihappoa 1 dl:aan lämmintä vettä, ja liuokseen liuotetaan vielä 100 g sokeria. Annos riittää 3–5 pesälle. Säilytä valmis liuos kylmässä, käytä huoneenlämpöisenä. Kellertävä tai kellastunut liuos ei ole käyttökelpoista. Älä käytä ylivuotista liuosta.

Annostele oikein pesille

Oksaalihappoa laitetaan pesään mehiläismäärän mukaan. Tiputtele oksaalihappo esimerkiksi muoviruiskulla mehiläisten päälle kakkuväleihin, 4 ml / täysin miehitetty Langstroth-laatikon kakkuväli. Puoliksi mehiläisten täyttämään Langstroth-pesään 20 ml, täpötäyteen 40 ml. Erittäin vahvaan kaksiosastoiseen pesään voi laittaa maksimimäärän, 50 ml.

Kaksiosastoiseen Farrar-pesiin käytetään samaa annostusta kuin Langstroth-pesiin. Sisällä talveutettaviin yksiosastoiseen Farrar-pesiin annetaan vain 3 ml / täysin miehitetty kakkuväli.

Oksaalihapon annostelu pesille

Puoliksi täynnä 20 ml

Melko täynnä 30 ml

Aivan täynnä 40 ml

Valmistaudu kevättorjuntaan, jos punkkeja putoaa marras-joulukuun torjunnassa selvästi yli 200.

kat on helppo poistaa selkeyttämällä tai siivilöimällä. Hankalinta on nokihukkasten poisto, koska ne eivät nouse selkeytyksessä pintaan ja läpäisevät monet siivilät. Savua on siksi annosteltava savuttimesta varoen avointa hunajaa sisältävissä laatikoissa oleville mehiläisille.

Mehiläisalan Hyvän käytännön ohjeissa on neuvoja laadukkaan hunajan tuotantoon. Ohjeet kannattaa aika ajoin kerrata, sillä joskus pieni asia, jota ei ole huomannut edes ajatella, voi johtaa jopa tuotteen takaisinvetoon. Näin kävi pari vuotta sitten, kun selkeytysastian sauman tinauksesta liukeni hunajaan lyijyä.

TARHAAJA VOI VAIKUTTA HUNAJAN LAATUUN

- sijoittamalla tarhapaikan oikein
- käyttämällä torjunta-aineita oikein
- valitsemalla asianmukaiset hunajankäsittelyastiat eli suosimalla ruostumatonta terästä, elintarvikemuovia ja lasia sekä huolehtimalla, ettei astioissa ole tinattuja saumoja
- kierrättämällä omaa vahaa ja käsittelemällä sen oikein; vahaan voi liueta haitallisia yhdisteitä sen käsittelyn aikana tai tarhauksessa käytetyistä kemikaaleista
- estämällä nokihukkasten joutumisen savuttimesta hunajaan
- varmistamalla, että hunajan kosteusprosentti on alle 18
- pitämällä hunajan käsittely- ja säilytyslämpötilat riittävän viileinä, jotta HMF-arvo pysyy alhaisena
- säilyttämällä hunajakakut hajuttomassa, siistissä ja kuivassa paikassa
- kiteyttämällä hunajan sopivaksi
- säilyttämällä pakatun hunajan viileässä ja kuivassa.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tehtiin tehopäivitys

Mehiläistoimijoiden tietoja päivitettiin keväällä urakalla Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Työtä kuitenkin riittää edelleen, ja tietenkin tarhaajien tulee pitää omat tietonsa ajan tasalla myös jatkossa.

Ruokavirasto toteutti viime keväänä yhteistyössä Suomen Mehiläishoitajain Liiton kanssa Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin sisällön korjausurakan. EU:n uudella rahoituskautella tarvitaan mehiläishoitoalan seurantatietoja, joista osa voidaan saada Ruokaviraston ylläpitämästä Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä.

Jokaisella mehiläisiä pitävällä on lain mukaan velvollisuus rekisteröidä mehiläistensä pitopaikka ja tehdä mehiläisistään eläintenpitoilmoitus. Rekisteritiedot tulee päivittää 30 päivän kuluessa siitä, kun pitopaikkaan tai eläintenpitoon tulee muutoksia tai toiminta lopetetaan kokonaan. Tietojen ajan tasalla pitäminen on tärkeää, sillä vain siten tieto esimerkiksi tautitartunnoista tavoittaa lähialueen mehiläishoitajat.

Tekstiviestejä ja koulutusta tarhaajille

Kun Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin korjausuraka keväällä aloitettiin, rekisterissä oli paljon tietoa, jota ei ollut päivitetty vuosiin. Siksi Ruokavirasto lähetti tekstiviestin lähes 1 500 mehiläistoimijalle. Viestissä oli linkki Ruokaviraston nettisivulle, jolla oli vinkit rekisterin tietojen tarkistamiseen ja päivittämiseen. Jos sinulle on tullut Ruokavirastolta mehiläistenpidon re-

kisteritietoja koskeva tekstiviesti, voit turvallisin mielin avata nettilinkit ja tehdä korjaukset Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin.

Rekisterin käytöstä sekä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lainsäädännöstä järjestettiin myös koulutustilaisuuksia SML:n kanssa. Tallenteet koulutuksista ovat edelleen katsottavissa SML:n nettisivuilla: hunaja.net/mehilaistarhaus/mehilaishoitajan-velvollisuudet-viranomaisille.

Rekisterin päivitystyö jatkuu

Rekisterin päivitysurakassa Ruokavirasto korjasi mehiläistalouden pesäkohtaisen tuen hakijoiden Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteritietoja y-tunnukselle tai henkilötunnukselle, sillä pesäkohtaista tukea haetaan vain y-tunnuksella tai henkilötunnuksella. Lisäksi Ruokavirasto korjasi lopettaneiden mehiläisalan yritysten pitopaikkoja ja eläintenpitoilmoituksia.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä saatiinkin siivottua reippaasti. Aktiivisten mehiläistoimijoiden määrä rekisterissä väheni, eli vanhentuneita rekisteritietoja poistettiin asianmukaisesti. Rekisteriin jäi silti vielä päivitettävää. Mikäli et ole vielä tarkistanut rekisteritietojesi ajantasaisuutta, tee se osoitteessa: epr.ruokavirasto.fi/front-page. Rekisteriin voit kirjautua esimerkiksi pankkitunnusten avulla. Voit päivittää rekisteritietojasi myös ottamalla yhteyttä oman kuntasi maaseutuelinkeinoviranomaiseen. Vinkit rekisteritietojen päivittämiseen löytyvät osoitteesta: ruokavirasto.fi/mehilaiset.

Laura Havukainen, Ruokavirasto

Hunajan laatuvirheet ja niiden ehkäiseminen

Hunaja on aito ja pitkään säilyvä luonnontuote. Käsittely saattaa kuitenkin aiheuttaa hunajaan laatuvirheitä.

Kerromme tässä lehdessä ja tulevissa Mehiläisen numeroissa hunajan laatuvirheistä sekä siitä, miten ne syntyvät ja miten niitä voidaan välttää.

Hunajan kerrostuminen

Hunajan kerrostuminen on yksi tavallisimmista laatuvirheistä. Koska kerrostunut hunaja alkaa helposti käydä, hunajan kerrostumista on tärkeää ehkäistä.

Hunajan kiteytymisprosessi

Hunajan kiteytyminen on luonnollinen ilmiö, ja kaikki hunaja kiteytyy ennemmin tai myöhemmin. Hunaja on sokereiden suhteen ylikyllästetty liuos, ja siksi siinä oleva ruokosokeri eli glukoosi kiteytyy. Kun osa liuoksessa olevista sokereista kiteytyy, jäljelle jäävän liuoksen sokeripitoisuus pienenee ja kiteytyminen päättyy. Onnistuneessa kiteytymisessä hunajaliuoksen syntynyt glukoosin aikaansaama kiderakenne pysyy kauttaaltaan tasaisena. Glukoosikiteiden väliin jää veteen liuennut fruktoosi.

Hunajan kiteytymiskäyttäytymiseen vaikuttavat hunajan sokeryhdisteet ja niiden määrät, vesipitoisuus, varastointilämpötila ja varastoinnin kesto, kiteytymiskeskusten määrä ja hunajan prosessointi. Hunajassa olevat sokeryhdisteet määräytyvät sen raaka-aineena olevan meden kasvialkuperän mukaan. Esimerkiksi voikukka-, rypsi- ja apilahunajilla on taipumus kiteytyä nopeasti. Hunajassa olevat entsyymit, mineraalit, aminohapot, flavonoidit ja muut yhdisteet eivät vaikuta hunajan kiteytymiseen. Sen sijaan kiteytymiseen osallistuvat niin sanottuina kiteytymiskeskuksina mikroskooppiset glukoosikiteet, siitepölyhiukkaset, ilmakuplat sekä pölyhiukkaset, joiden ympärille kiteet muodostuvat.

Kuvat: Virpi Aaltonen

Kerrostumiseen useita syitä

Perimmäinen syy hunajan kerrostumiseen on se, että hunajan kiteiden alkuperäinen verkostomainen rakenne murtuu. Kiteiden väliset liitokset hajoavat, ja kiteet painuvat pohjalle. Tällöin hunajan nestemäinen osa erottuu kirkkaana kerroksena pohjalla olevien glukoosikiteiden yläpuolella.

Hunajan kerrostumiseen vaikuttavat esimerkiksi seuraavat seikat:

- Kerrostumista tapahtuu erityisen herkästi, kun hunajan vesipitoisuus on korkea ja hunaja lämpimää pitkän viileässä säilytyksen jälkeen.
- Jos hunajaa vaivataan liian kauan, siinä olevat glukoosikiteet alkavat pyöristyä. Tällöin hunajan kiderakenteesta ei tule riittävän vahva ja kiderakenteen romahtaessa hunaja alkaa kerrostua myyntipakkauksissa.

Hunajan lämpeneminen on yksi tekijä, joka saa hunajassa olevan glukoosirakenteen hajoamaan.

- Hitaasti kiteytyvät hunajat kerrostuvat helpommin.
- Hienokiteiset, voimaiset hunajat kerrostuvat helposti, jos niitä säilytetään lämpimässä.
- Pakkaamista varten lämmitetty hunaja saattaa kerrostua, kun se kiteytyy uudelleen.

Usein kerrosten erottumisesta seuraa hunajan käyminen, koska pinnalle nousseen nestemäisen kerroksen vesipitoisuus on hiivojen käymiselle otollinen.

Kerrostumista voidaan välttää oikealla käsittelyllä

Hunajan kerrostumista voidaan ehkäistä esimerkiksi

- säilyttämällä hunaja viileähdössä, tasalämpöisessä tilassa
- säilyttämällä kerrostumisaltit hunaja juoksevana
- vaivaamalla hunajaa mahdollisimman vähän
- sekoittamalla kosteampi hunajaerä kosteuspitoisuudeltaan alhaiseen hunajaeraan
- antamalla hunajan loppukiteytymisen tapahtua vasta myyntipakkauksessa.

Joskus hunaja on päässyt kerrostumaan, mutta se ei kuitenkaan vielä käy. Silloin hunajan voi pelastaa sulattamalla muodostuneen kiderakenteen ja kiteyttämällä hunajan uudelleen.

Anneli Salonen

Suomen talvitappiot pienimmät Pohjolassa

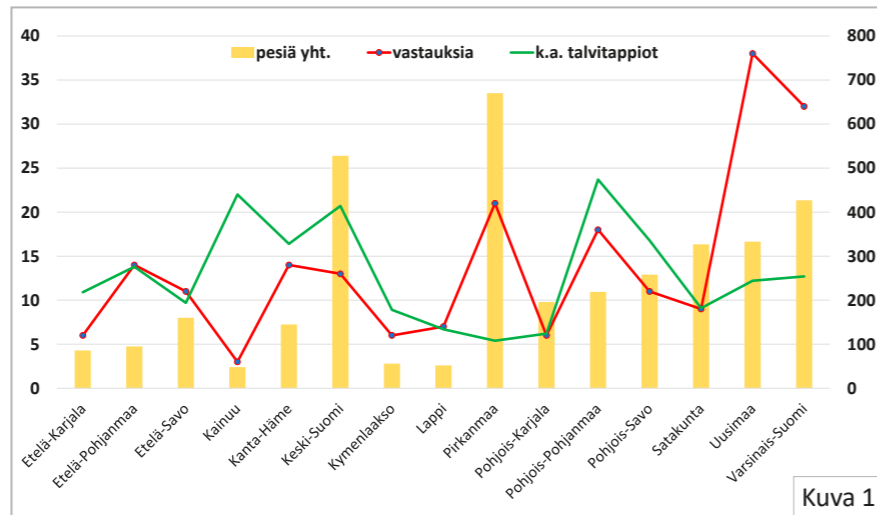
Mehiläisten talveutus onnistui viime talvena Suomessa yleisesti katsoen hyvin: tappiot olivat Pohjoismaiden vertailun pienimmät. Parhaiten talveutus sujui päätarhausalueella.

Etelä- ja Länsi-Suomi ovat tiheintä mehiläistarhausaluetta Suomessa. Näiltä alueilta myös saatiin eniten vastauksia talvitappiokyselyyn. Joukossa oli runsaasti muutaman pesän tarhaajia, mutta se ei kuitenkaan näyttänyt nostavan alueellista keskiarvoa. Parin pesän tarhaajallahan tappio yhden pesän menetyksestä voi olla 50 prosenttia. Toisaalta tilannetta tasoittavat tarhaajat, joille tappioita ei tullut lainkaan.

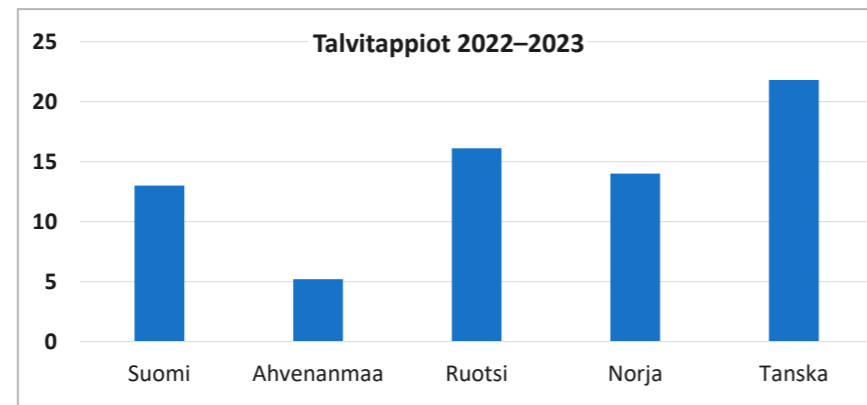
Pirkanmaalta ja Keski-Suomesta vastanneiden tarhaajien pesämäärät olivat keskimäärin suuret, ja vastaajia oli melko paljon. Myös Pohjois-Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla vastattiin kyselyyn aktiivisesti. Päätuotantoalueen eli Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pirkanmaan talvitappiot olivat kyselyn perusteella selvästi alhaisemmat kuin muualla maassa. Pohjois-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa tappiot olivat puolestaan selvästi korkeammat. Päätuotantoalueen lisäksi oli muitakin alueita, joilla tappiot näyttivät olevan alhaiset, mutta vastausten vähäinen määrä heikensi tulosten luotettavuutta. Vastausten vähäinen määrä voikin vääristää keskiarvoa suhteettomasti joko ylös- tai alaspäin. (Kuva 1)

Varroantorjuntatapojen vaikutus talvitappioihin

Varroavapaalla alueella tarhaaminen vähentää selvästi talvitappioita, kuten Ahvenanmaan säännöllisesti Manner-Suomen tappiolukuja alhaisemmat luvut osoittavat. Kyselyssä reilut viisi prosenttia kaikista tarhaajista ilmoitti tarhaavansa mehiläiskantaa, joka on varroaa kestävä tai sie-

Maakuntien keskimääräiset talvitappiot 2022–2023. Päätuotantoalueen (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta ja Pirkanmaa) talvitappiot olivat selvästi muuta maata alhaisempia. Vastaajia oli eniten Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa, mutta tarhaajat olivat pieniä. Pirkanmaalta ja Keski-Suomesta vastanneiden tarhaajien keskimääräiset pesämäärät taas olivat suuret. Pohjois-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa tappiot olivat muuta maata selvästi korkeammat, mutta monen alueen tulosten luotettavuutta heikentää alhainen vastausmäärä.

Pohjoismaiden talvitappioiden vertailussa ovat mukana vain kuolleet tai emottomat yhteiskunnat. Heikentyneiden yhteiskuntien osuus otetaan huomioon laajemmassa kansainvälisessä tutkimuksessa. Suomen talvitappiot olivat tällä kertaa Pohjoismaiden alhaisimmat.

tävä. Heidän talvitappioprosenttinsa vaihtelivat nollan ja 58:n välillä. Luvut eivät näyttäneet poikkeavan linjasta, vaan alueilla, joilla talvikuolleisuus oli yleisestikin korkea, tappiot olivat suuret myös näiden mehiläiskantojen yhteiskunnissa. Kyselystä ei selvinnyt, ovatko tarhaajan kaikki mehiläiset varroaa sietävää kantaa.

Pesiensä varroamääriä kertoi seuraavansa yli 60 prosenttia vastaajista: heistä varroapohjaa tai -tarjotinta

käytti 38 prosenttia ja kuhnurikenoja avasi lähes puolet. Vastaajista 5,3 prosenttia ei ollut tehnyt mitään punkintorjuntia viimeisen vuoden aikana. Heistä vajaa puolet asui alueella, jossa varroapunkkia esiintyy.

Lähes kaikki vastaajat kertoivat tekevänsä oksaalihappotorjunnan marras-joulukuussa. Sen sijaan loppukauden eli elo-syyskuun varroantorjuntaa toteutettiin eri tavoin. Elokuun torjunnassa muurahaihappoa käytti

39 prosenttia vastaajista. Heillä talvitappiot olivat kohtuulliset muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Tymo-
lia oli puolestaan käyttänyt 52 prosenttia vastaajista. Heillä tappioiden keskiarvo oli 0,6 prosenttia pienempi kuin muurahaihappoa käyttäneillä. Monella on käsitys, että muurahaihappo aiheuttaa emotappioita, mutta tässä kyselyssä ei sellaisesta ollut havaintoja. Heikentyneiden yhteiskuntien määrässäkään ei ollut eroja eri torjuntatapaa käyttäneiden tarhaajien välillä.

Suomen talvitappiot Pohjoismaiden alhaisimmat

Euroopan maissa käytetään laajasti samaa COLOSS-internet kyselyä talvitappioiden selvittämiseen kuin meillä Suomessa. Talvikaudella 2022–2023 Suomen talvitappiot olivat Pohjoismaiden alhaisimmat. Tässä vertailussa ei oteta huomioon heikentyneitä yhteiskuntia.

Useimmiten Norjan talvitappiot ovat olleet vertailun pienimmät. Ky-

selyn mukaan Suomessa kuitenkin kuoli viime talvena vain 13 prosenttia mehiläisyhteiskunnista, kun Norjassa kuolleita oli prosentin enemmän. Ruotsissa pesistä menetettiin 16,1 prosenttia. Tanskan talvitappiot puolestaan olivat Pohjoismaiden korkeimmat eli 21,8 prosenttia. Talvitappioiden keskiarvoa Tanskassa nostivat yhdeltä alueelta raportoidut peräti 30 prosentin tappiot, joiden pääasiallinen syy on ollut suoraan tai välillisesti varroa.

Maritta Martikkala

Ilmoitathan mehiläistarhauksen päättymisestä myös viranomaisille

Mehiläistarhaus saatetaan lopettaa esimerkiksi ikääntymisen, ajanpuutteen tai suurten talvitappioiden vuoksi. Tarhaus voi päättyä myös mehiläishoitajan poismenoon. Mehiläishoidon päättymisestä pitää muistaa ilmoittaa myös pitopaikkarekisteriin ja oman kunnan elintarvikevalvontaan.

Mehiläistarhauksen lopettamisilmoituksen voi tehdä joko suoraan Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin sähköiseen järjestelmään tai oman kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Kuolemantapauksessa ilmoitus tehdään oman kunnan eli tarhauskunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, koska kuoleman jälkeen pitopaikkarekisteriin ei enää pääse vainajan pankkitunnuksilla. Tieto kuolemasta menee väestötietojärjestelmästä henkilötunnuksella pitopaikkarekisteriin, mutta pitopaikkatiedot eivät kuitenkaan automaattisesti poistu rekisteristä. Jos joku omaisista jatkaa mehiläistarhausta tai tarhaus myydään ulkopuoliselle, tietojen siirtäminen uuden tarhaajan nimiin tehdään oman kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen kanssa.

Jos eläintenpito- ja pitopaikkailmoitus on tehty yrityksen y-tunnuksella, maaseutuviranomainen voi tarkastaa tiedon kuolemasta ja kuolleen henkilön aseman yrityksessä viranomaisrekistereistä. Näiden tietojen perusteella viranomainen voi tehdä muutokset Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Jos ilmoitukset on tehty tilatunnuksella, tieto henkilön kuolemasta menee pitopaikkarekisteriin suoraan väestötietojärjestelmästä, sillä tilatunnuksen on aina yhdistetty luonnolliseen henkilöön.

Tarhauksen päätyttyä ja hunajan myyntitoiminnan loppuessa tehdään oman kunnan elintarvikevalvontaan ilmoitus myös alkutuotannon lopettamisesta joko kunnallisen yksikön verkkosivustolla olevalla lomakkeella

tai vapaamuotoisella sähköpostilla valvontayksikköön. Kunnallisten yksiköiden yhteystiedot löytyvät Ruokaviraston sivuilta: ruokavirasto.fi/elintarvikkeet/elintarvikeala/ota-yhteytta-elintarvikevalvontaan.

Tietääkö kukaan tarhojesi sijainnit?

Jokaisella mehiläishoitajalla on hyvä olla luottohenkilö, joka tietää tarhapaikkojen sijainnin. Siten mehiläiset eivät jää hoidotta yllättävissäkin tilanteissa.

Kuluneen vuoden aikana liittoon on otettu muutama kerran yhteyttä, kun mehiläistarhaaja on kuollut yllättäen. Omaiset ovat olleet huolissaan muun muassa siitä, miten he löytävät kaikki mehiläispesät, jotta mehiläiset eivät jää heitteille. Ikäviä sekaannuksiakin on satunut samalla alueella olevien tarhaajien kesken. Myös luonnosta löytyy silloin tällöin hylättyjä ja jo kuolleita mehiläispesä, koska kukaan ei ole tiennyt etsiä niitä tarhaajan elämässä tapahtuneiden muutosten jälkeen.

Jokaisen mehiläistarhaajan onkin tärkeää kertoa omaisilleen tai muulle luottohenkilölle, mistä tiedot mehiläistarhoista ja -pesistä löytyvät. Jos jotain yllättävää tapahtuu, muiden on tällöin mahdollista hoitaa mehiläiset tai hankkia joku hoitamaan niitä, kunnes pesille löytyy uusi omistaja. Tarhamuistiinpanot voivat olla yksinkertaisessa vihossa, kartalla tai sähköisessä muodossa. Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä olevista tiedoista voi myös olla apua, kunhan ne ovat ajan tasalla.

Anneli Salonen

Rakkaudesta mehiläishoitoon syksyllä

Kuvat: Mielihyvin-hunaja ja Maritta Martikkala

Linko on pesty. Nyt on vaihteeksi muutakin elämää kuin mehiläiset.

Tässä vaiheessa vuotta voi tehdä jo yhteenvetoa satokaudesta. Kevät oli hyvä, mehiläiset saivat riittävästi siitepölyä ja pesät pääsivät hyvään kehitysvauhtiin. Oli myös toisaalta riittävän kylmää, jotta kasvukausi ei edennyt mehiläispesien kehitykseen nähden liian nopeasti. Alkukesä oli heinäkuulle asti liian kuivaa. Kuivuus vähensi kasvien medeneritystä ja vaikutti siten hunajasatoon. Heinäkuussa sateet vihdoinkin alkoivat, mutta vettä tuli liikaa ja väärään aikaan. Sadon kertyminen pysähtyi, ja paikoin mehiläiset söivät pesiä jo reippaasti kevyemmiksi.

Paikalliset sateet vaikuttivat hunajasatoon paljon alueittain. Meillä heikoimmaksi alueeksi jäi Mäntälän seutu. Vaakapesätiedoista päätellen lähialueen muilla tarhaajilla oli sama kokemus. Keski-Suomesta hunajaa tuli yleisesti ottaen enemmän kuin etelästä.

Hunajalle pikkuhiljaa lisää hintaa

Markkinataloudessa heikon sadon ja kohonneiden tuotantokustannuksien

Pörriäispellot olivat kesän 2023 ilmiö, jonka suosio saattaa hyvin jatkua tällä CAP-kaudella. Mehiläistarhaajan silmä lepää hunajakukan sinisessä meressä tai auringokukan keltaisessa loisteessa.

pitäisi näkyä hunajan hinnan nousuna. Mutta nousua ei taida tapahtua yleisellä tasolla kustannusten nousua vastaavasti. Hunaja ei valitettavasti ole keskivertokuluttajan mielestä välttämättömyysuote, joten vain harvat ovat valmiita käyttämään muiden kohonneiden kustannuksien jälkeen jääneestä käyttörahasta ylipäätään hunajaan. Siltä tilanne näytti ainakin 1990-luvun laman aikaan. Siksi hunajan hintaa pitää nostaa pikkuhiljaa. Kannustusta ja kunnioitusta niille, jotka pystyvät nostamaan hintojaan reippaasti tänä vuonna ja silti myymään satonsa pois.

Pörriäispellot tämän kesän trendi

Satoalueisiin on tullut peltoviljelyn tukien uudistumisen vuoksi näkyvä muutos vuonna 2023. Monin paikoin viljelijät ovat katsoneet ”pörriäispeltojen” perustamisen kannattavammaksi kuin perinteisen viljanviljelyn. Pelloilla kasvaa toisinaan vain yhtä kasvia, mutta usein moniakkin. Auringonkukkaa ja hunajakukkaa on ollut poikkeuksellisen paljon tarjolla

mehiläisille.

Viljelijät jättävät valitettavasti näiden peltojen kylvämisen yleensä keväällä viimeiseksi eli mehiläishoitajien näkökulmasta aivan liian myöhään. Kukinnot olivat parhaimmillaan elokuun lopulla, jolloin meillä oli pesissä jo ruokinta aloitettu ja varroantorjunta meneillään. Elokuu oli läm-

min, joten pörriäispeltojen lähellä hunajaa tuli pesiin ruokinnan aikaan. Viereisellä sivulla olevan kuvan hunajakukkapelto oli kooltaan noin 20 hehtaaria. Lähitarhalla pesät ottivat vastaan keskimäärin 10 litraa talvi-ruokaa, minkä jälkeen ne olivat jo aivan täynnä. Suurin osa talviruuasta on tällä tarhalla siis hunajakukkahunajaa, mikä ei välttämättä ole hyvä asia talveteutuksen kannalta.

Kansainvälisiä mehiläishoitotuulia Chilestä

Mehiläistarhaus on kansainvälistä, ja tarhaajia on lähes kaikkialla maailmassa. Eri maiden tarhaajien välille syntyy helposti side kulttuurisista ja kielellisistä eroista huolimatta. Matkoilla kannattaa aina mennä jututtamaan kohdalle osunutta tarhaajaa. Oman kokemuksemme mukaan tarhaajat ovat samanolloista porukkaa

kaikkialla. Pihejä, tai kauniimmin sanottuna kustannustarkkoja, ja luonnosta laajasti kiinnostuneita ihmisiä. Ja hyvin innokkaita puhumaan toisille tarhaajille mehiläisistään – koska kukaan muu ei itse asiassa ole kovin kiinnostunut aiheesta tai ainakin tippu pois keskustelusta ensimmäisestä alan ammattisanasta.

Tänä vuonna mehiläisalan maailmankongressi Apimondia oli syyskuun alussa Chilessä. Joka toinen vuosi järjestettävän tapahtuman ajankohta oli vähän hankala meille, joten jouduimme tekemään valintoja. **Marja** ja **Ari** ovat käyneet kongressissa usein, joten sovittiin, että **Vertti** lähtee. Tätä kirjoitellessa Vertti ei ole vielä palannut matkalta, mutta puhelimitse hän kertoi, että kongressi oli mielenkiintoinen. Etäisyyden vuoksi tapahtuma oli pienempi kuin Euroopassa järjestetyt, mutta luennot olivat vastaavasti parempia. Chile on vahva

mehiläishoitomaa, jossa on pölytystarvetta avokadoille ja omenille sekä laajamittaista emojen ja mehiläisten vientiä, koska heidän syksynsä on pohjoisen pallonpuoliskon kevättä.

Vahansulatusta ja muita syystöitä

Lämmin syksy on ollut hyvää aikaa vahan sulattamiseen. Rungas ampiaisvuosi on kyllä kiusannut siinä työssä – sulatuspaikalla ei tarvitse olla yksin edes hunajattomia vahoja sulattaessa. Vahojen sulatusta on jäljellä vielä viikon verran, sen jälkeen luvassa on syöttölaatikoiden keruu ja samalla hiiriverkkojen asennus paikoilleen. Laitamme ne nykyään jo lokakuulla, sillä seuraavan kierroksen aikaan joulukuulla hiiristä olisi voinut olla jo haittaa pesille.

Marja Komppa ja Ari Seppälä

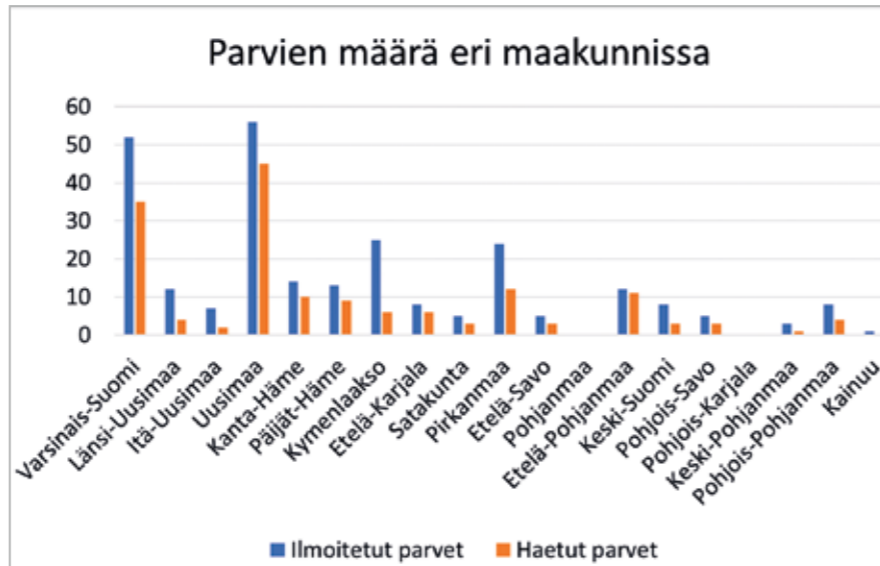
Elokuun puolivälissä Etelä-Suomen läpi kulki myrsky, joka kaatoi meillä neljällä tarhalla puita. Useimmat vaarattomasti, mutta täysosumakin saatiin.

Mehiläistarhavierailulla Chilessä Vertti pääsi tutkimaan niin sanottua walk away split -jaoketta eli tee ja unohda -jaoketta. Jaokkeeseen laitetaan avosikiöitä, tarpeeksi mehiläisiä ja ruokaa ja kävellään pois tarhalta. Neljän viikon kuluttua voi tulla katsomaan, ovatko uudet emot onnistuneet.

Parvipuhelimen toinen päivystyskesä

Parvipuhelin tunnetaan palveluna jo melko hyvin, ja iso osa sen kautta ilmoitetuista mehiläisparvista saatiin viime kesänä pelastettua tarhoille. Jatkossa kaivattaisiin vielä lisää parvenpelastajia erityisesti tietyille alueille sekä koulutusta parveilun ehkäisyyn ja karanneiden parvien pelastamiseen.

Anneli Salonen

Liiton parvipuhelin otti jälleen kesän ajan vastaan yleisön havaintoja mehiläisparvista. Päivystäjät vastasivat puheluihin ja välittivät parvi-ilmoitukset maakunnallisiin WhatsApp-ryhmiin, joissa parvien pelastajiksi lupautuneet sopivat keskenään, kuka ottaa tapauksen hoitaakseen.

Parvipuhelimeen soitettiin yhteensä yli 250 mehiläisparvesta, joista puolet oli puussa roikkuvia ja toinen puoli muualle asettuneita parvia. Puussa olevista parvista 68 prosenttia ehdittiin hoitaa. Lopuissa tapauksista parvi ehti usein jatkaa matkaansa ennen kuin kukaan ehti avuksi. Rakenukseen päätyneistä parvista 54 prosenttia saatiin talteen.

Parvenpelastajien aktiivisuudessa suuret alueelliset erot

Maakuntien välillä oli suuria eroja siinä, kuinka nopeasti tapauksia alettiin hoitaa. Nopeimmissa maakunnissa vaikatkin tapaukset otettiin hoitoon muutamassa minuutissa, kun taas jossain päin Suomea helpostikin napattavat parvet ehtivät itse löytää uuden kodin odotettuaan noutajaa päivien ajan.

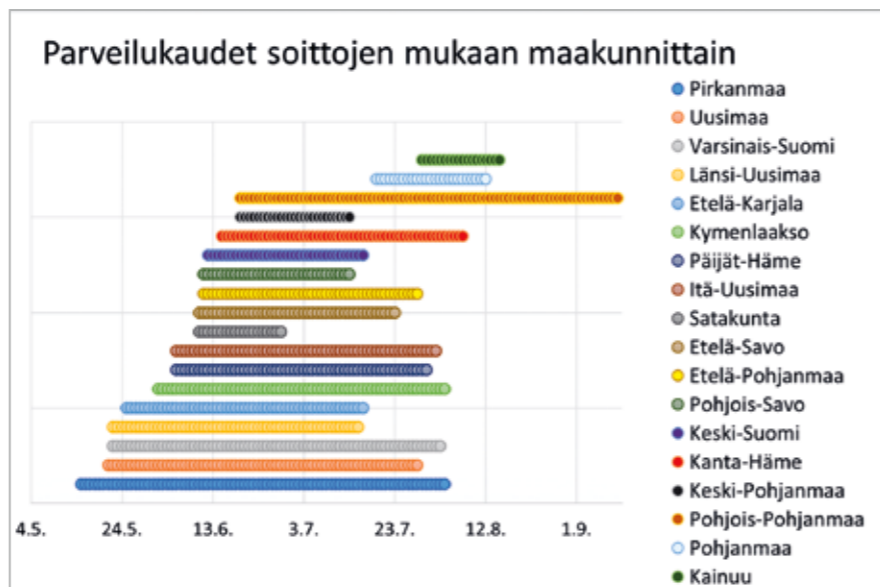
Yleisesti vaikat parvet jäävät helposti hakematta. Näitä ovat esimerkiksi korkeissa puissa sekä piipuissa,

ilmastointikanavissa, seinien sisässä tai muualla rakennusten rakenteissa olevat parvet. Tämä on yksi syy, miksi parvi-ilmoituksiin pitää reagoida välittömästi. Parvi asettuu ajan myötä aina vain hankalammin noudettavaksi. Rakenteisiin asettunut parvi myöskään harvemmin parantaa alan ulkopuolisten suhtautumista mehiläistarhaukseen.

Paikallisyhdistyksiltä apua vaikeimpiin tapauksiin?

Paikallisyhdistyksissä olisi syytä ottaa myös vastuuta parvi-asiaissa. Tärkeintä on kouluttaa parveilun ehkäisyä, mutta tärkeää on myös opettaa ja rohkaista tarhaajia parvien pelastamiseen. Vaikeiden parvien noutajia ei aina tahdo löytyä. Tähän yksi kannus-

Hannu Luukinen

te on paikallisyhdistyksen maksamat kilometrikustannukset hukkaressin tehneelle parvenpelastajalle. Paikallisyhdistys voi myös hankkia parvimurin, jolla savupiippuun ja muihin rakenteisiin asettuneen parven saa helpommin poistettua. Kaikkein vaikeimpia tapauksia varten voisi sopia valmiiksi iskuryhmän, jonka kokeneet jäsenet hoitavat yhdessä homman turvallisesti ja tehokkaasti loppuun.

Jotta mahdollisimman suuri osa ilmoitettavista parvista saataisiin pelastettua, parviryhmään tarvitaan myös lisää jäseniä. Parven pelastajiksi on nyt lupautunut noin 20 prosenttia liiton

jäsenistä. Maakunnallisissa WhatsApp-ryhmissä heistä on reilu puolet, ja toisen puolen yhteystiedot löytyvät SML:n nettisivuilla olevasta Mehiläisparvien pelastajat -kartasta.

Tiheillä tarhausalueilla myös eniten parvihavaintoja

WhatsApp-ryhmissä eniten jäseniä on Uudellamaalla (36) ja Pohjois-Pohjanmaalla (33), jossa ryhmä onkin toiminut jo vuosia ennen parvipuhelimen aikaa. Vähiten jäseniä oli vuorostaan Kymenlaaksossa (3), Pohjanmaalla (4) ja Kainuussa (4).

Lapissa ryhmää ei ole. Menneenä kesänä eniten parvi-ilmoituksia tuli Varsinais-Suomesta ja Uudeltamaalta, mutta myös Kymenlaaksossa ja Pirkanmaalla oli paljon parveilua. Sen sijaan Pohjanmaalta ja Pohjois-Karjalasta ei tullut parvipuhelimeen yhtään soittoa.

Kaiken kaikkiaan parvipuhelin on lunastanut paikkansa ja yleisö osaa soittaa siihen jo aika hyvin. Jatkossa on syytä tiedottaa parvipuhelimesta edelleen mutta myös vahvistaa maakunnallisia valmiuksia ottaa vastuu jokaisen parvitapauksen hoitamisesta.

Hannu Luukinen ja Anneli Salonen

VARROAVAPAAUS on Ahvenanmaan mehiläistarhaajien yhteinen asia

Ahvenanmaan varroavapaus on paikallisten mehiläistarhaajien hyvän yhteistoiminnan tulosta. Saavutus on hieno, vaikka pari tiukkaa tilannettakin on koettu.

Varroa on piinannut tarhamehiläisiä ja mehiläistarhaajia Suomessa jo neljäkymmenen vuoden ajan. Tänä aikana varroasta on opittu paljon ja sen kanssa on opittu elämään. Varroan leviämisen aikaan 1980-luvulla moni tarhaaja koki katastrofin tarhauksessaan, kun punkkia ei havaittu ajoissa ja suurin osa tai jopa kaikki yhteiskunnat menetettiin.

1990-luvulla herättiin havaintoon, että varroa on muuttunut ja kehittänyt vastustuskykyiseksi torjunta-aineille. Tuolloin yleisesti käytössä olleen Apistan-torjunta-aineen käyttö lopetettiin. Tilalle tulivat luonnonhapot ja tymoli. Näiden monimutkaisempi vaikutusmekanismi on pitänyt pintansa toistaiseksi. Nykyisin varroan välityksellä leviävät virukset pakottavat torjuntatoimet täsmällisiksi, ja tästä lisätyöstä huolimatta varroa aiheuttaa talvitappioita.

Matkan varrella tarvittu koviakin toimia

Ahvenanmaa on välttynyt kaikilta varroan aiheuttamilta haitoilta, vaikka matkan varrella on ollut haasteitakin. Heti kun uutiset maailmaa valloittavasta punkista levisivät, syntyi ajatus pitää Ahvenanmaan mehiläistarhaus varroavapaana. Päätös, että yhteiskuntia ei tuoda Ahvenanmaalle, joutui kuitenkin koetukselle 1990-luvulla. Tällöin mantereelta tuodut yhteiskunnat ehdittiin onneksi yhteisellä päätöksellä tuhota ennen kuin punkki levisi Ahvenanmaan yhteiskuntiin.

Varroavapaan alueen statusta lähdettiin vakavasti tavoittelemaan Ahvenanmaalle 2010-luvun alussa. Ensimmäiset varroanäytteet otettiin vuonna 2011, jolloin SML:n esikoteloimätäneuvojat hakivat näytteitä kaikista Ahvenanmaan yhteiskunnista. Varroanäytteet otettiin myös Epilobee-projektin yhteydessä seuraavien kahden vuoden aikana, eikä punkkeja koskaan löydetty. Näin Ahvenanmaa sai virallisen aseman EU:n varroavapaana alueena vuonna 2013.

Varroavapaus vaarassa pari vuotta sitten

Varroavapauden edellytyksenä on, että Ahvenanmaalla seurataan yhteiskuntien tilannetta vuosittaisilla näytteillä. Tarhaajat joskus vitsailevatkin, että aika paljon on mehiläisiä vuosien varrella Ahvenanmaalta Ruokaviraston Kuopion laboratorioon lähetetty.

Vakavaksi ilmeet muuttuivat vuoden 2021 analyysitulosten valmistuttua, kun varropunkteja löytyi. Onneksi punkkeja oli vain yhden kunnan, Brändön, alueella parilla saarella, jotka ovat lähinnä Manner-Suomen alueita. Kaikki Brändön mehiläiset hävitettiin, ja mahdollisten villiyhteiskuntien läsnäoloa on testattu siitä asti viemällä Brändön saarille parituspesiä. Nuoret emot eivät ole näissä pesissä pariutuneet, eikä Ahvenanmaalta löytynyt tämän kesän näyteenotossa yhtään punkkia. Jatkossa toteutetaan edelleen tiukkaa ohjelmaa varroan leviämisen estämiseksi.

Maritta Martikkala

SML:n sidosryhmäpäivää vietettiin elokuussa Hyötykasviyhdistyksen kasvimailla ja Villa Annenbergin huvilassa Helsingissä. Päivän teemana olivat erityisesti siirtola- ja palstapuutarhoilla työskentelevät mehiläiset ja niiden työmaat. Lisäksi puhuttiin ajankohtaisista tutkimusaiheista ja hunajasadosta.

Mehiläiset hyötykasvien maailmassa

Liiton sidosryhmätapaamisen tarkoitus on koota yhteen SML:n kanssa toimivia tahoja ja kumppaneita. Samalla tarjotaan näkökulmia mehiläishoitoon, esitellään alan tuoretta tutkimusta ja kerrotaan mehiläisvuoden kuulumisia.

Puutarhuri **Sari Sainio** otti SML:n sidosryhmäpäivän vieraat vastaan Hyötykasviyhdistyksen huvilan terassilla, jonka katossa kuivui muhkeita valkosipuleita. Hänen johdollaan tutustuttiin päivän alkajaisiksi yhdistyksen hämmästyttävän monipuoliseen palstapuutarha-alueeseen. Kierros alkoi keittiöpuutarhasta, jossa kukkivat parhailaan muun muassa kurpitsat ja krassit; pienessä kasviuoneessa kasvoivat puolestaan tomaatit ja basilika, jotka ovat Sainion mukaan mainio kasvatuspari. Puutarhan satoa myydään myyjäisissä ja käytetään oman kahvilan tuotteiden raaka-aineena.

Puutarha on jaettu kasvien käyttötarkoituksen mukaan nimettyihin lohkoihin. Keittiöpuutarhan lisäksi on yrtti- ja teeyrttimaa, apteekkarinpalsta, perhospuutarha ja kesäkukka-

Maurinmalva

maa. Kuten yhdistyksen toiminta-ajatukseseen sopii, monet kesäkukista ovat syötäviä, ja niitä käytetään esimerkiksi kahvilatuotteissa koristeina. Sari Sainio otti esimerkiksi komean maurinmalvan, joka on myös kimalaisten suosikkikasveja. ”Kun niitä kerää, pitää aina ravistaa kasvia, ettei kukassa ole kaveri sisällä.”

Monenlaista hyötyä kasveista ja puutarhasta

Hyötykasvilla voidaan tarkoittaa muutakin kuin ruokakasvia. Puutarhassa viljellään raaka-aineita muun muassa kuivakukkakurssseille ja yhdistyksen suojissa toimivan Lanka ja liemi -värjäyspiirin käyttöön. Esteettinen nautinto pidetään myös jatkuvasti mielessä, sillä puutarha on suosittu vierailukohde. ”Satoa kerätään sieltä täältä napsien, jotta puutarhassa on jatkuvasti nähtävää yleisölle”, Sari Sainio kuvaili.

Puutarhassa myös koulutetaan tulevia puutarhureita, ja se tarjoaa työpätkiä nuorille ja esimerkiksi yhdyskuntapalvelua suorittaville. Puutarhalaan opetukseen käytetään erityisesti vuoroviljelyyn varattua osaa puutarhasta, jossa viljelykasvit vaihtuvat tasaisesti ja jonka kunnosta huolehditaan puutarhakompostilla. ”Mei-

dän on tärkeää myös hoitaa maata, eikä vain ottaa siltä joka vuosi”, Sainio painotti.

Mehiläiset varmistavat puutarhan satoa

Pölyttäjiä on loppukesälläkin puutarhassa runsaasti. Erityisesti niitä vetävät puoleensa yrtti- ja teeyrttimaan kasvit, kuten ajuruohot ja yrtti-iiso, joissa hääri myös runsaasti tarhamehiläisiä. Hyötykasviyhdistyksellä onkin alueella pölytystä varmistamassa kaksi mehiläispesää. Pesiiä hoitaa **Auli Kontinen**, joka aloitti puutarhan mehiläistarhurina 11 vuotta sitten. Pesien toivottiin aikanaan istuvan tyylillisesti ympäristöön, ja siksi Kontinen haki konkaritarhaaja **Veikko Mustalahdelta** kauniit puupesät, joissa on hauskat harjakatot. Pesät ovat kestäneet hämmästyttävän hyvin – vain kattolevyt on pitänyt uusina. ”Käsittelin pesät aikanaan tervapellavaöljy-mehiläisvaha-seoksella, eikä niille ole sen jälkeen tarvinnut tehdä mitään”, Kontinen hymyili.

Kaupunkialueella sijaitsevassa suosituksessa puutarhassa mehiläisten luonteella on merkitystä: niiden pitää olla lauhkeita. Puutarhan mehiläiset saavat pariutua vapaasti, mutta jos lopputuloksena on äkäisiä me-

hiläisiä, emo vaihdetaan. Tärkeää on myös pesien määrä ja sijoittelu. Pesät ovat huomaamattomasti Hyötykasviyhdistyksen huvilan takana, muurin harjalla. ”Mehiläisten lentoreitti ei saa osua ihmisten kulkutielle, eivätkä pesät saa olla katseelle alttiina, jotta välttyään ilkevallalta”, Auli Kontinen totesi. Muuten pesät ovatkin saaneet olla rauhassa, mutta yhtenä talvena katot olivat irronneet joko puuskaisen tuulen tai ihmisen voimin.

Annalan puutarhan mehiläispesät sijaitsevat huomaamattomassa paikassa muurin harjalla, josta mehiläisten lentoreitti kulkee vierailijoiden ja palstapuutarhureiden yli.

Monipuolisesta kasvustosta aromikasta hunajaa

Normaali hunajasato Annalan puutarhassa on noin 40 kiloa pesää kohti. Tänä vuonna sato tosin jäi vajaaseen 20 kiloon pesältä. Yleensä puutarhat ovat hyviä paikkoja mehiläisille, sillä viljelmiä kastellaan tarvittaessa. Tänä kesänä kuivuus kuitenkin kuritti kasveja alkukesästä kastelusta huolimatta ja heinäkuun sateet puolestaan haittasivat pääsadon keruuta. ”Pääsatoski puutarhassa on lehmus, ja sen kukinta-aikaan satoi jatkuvasti”, Auli Kontinen totesi.

Muutoin siirtolapuutarhan kasvusto on monipuolinen, ja hunajassa maistuvat esimerkiksi yrtit, kuten oregano eli mäkimeirami, josta tulee hunajaan aivan tietty aromi. Hunajasadosta puolet menee Hyötykasviyhdistykselle, ja tarhaajakin myy osuutensa heidän tilaisuuksissaan.

Puutarhoilla tarhaaminen on sosiaalista toimintaa

Kaupunkialueilla sijaitsevilla puutarhoilla tarhattaessa tarhauskokemus on tärkeää. Ennen kaupunkitarhauksen aloitusta tulee yleensäkin käydä mehiläishoidon peruskurssi ja mielellään harjoitella tarhausta ensin jossain sivumalla. Erityisen tärkeää on hallita parveilu, sillä karanneista parvista on taajamissa paljon haittaa. Kokeneelle tarhaajalle kaupunkien puutarhat tarjoavat mainion tarhapaikan, josta saa hienoa hunajaa.

”Pääkaupunkiseudulla lähes kaikissa siirtola- ja palstapuutarhoissa onkin mehiläispesä. Puutarhayhdistykset haluavat pesiä palstoilleen ja kyselevät niitä aktiivisesti itse”, totesi toinen tilaisuudessa esiintynyt mehiläistarhaaja **Sanna Kängsep**, joka hoitaa mehiläisiä Toimelan palstapuutarhalla. Hänkin korosti puutarhatarhauksessa kaikkien puutarhassa oleskelevien huomioimista. Toimelassa pesien paikkaa on esimerkiksi muutettu, jotta kaikki kokisivat olonsa turvalliseksi.

Puutarhatarhaajalle eduksi on tietty sanavalmius. Mehiläisten maailmaa pitää olla valmis avaamaan uteliaille ja pelokkaillekin. Keskusteluun tulee tilaisuuksia helposti, sillä mehiläiset kiinnostavat ihmisiä valtavasti. Kängsep kertoi, että ohikulkijat pysähtyvät herkästi juttelemaan

ja seuraavat kiinnostuneina hoitotoimia – puutarhamehiläisten hoito on sosiaalista puuhaa. ”Toimelassa kaikki palstapuutarhurit kyselevät, mitä mehiläisille kuuluu ja tuleeko hunajaa. Puutarhalle on toivottu myös lisää mehiläispesäiä nykyisten kahden lisäksi.” Sanna Kängsepin kokemus puutarhatarhauksesta onkin hyvin positiivinen.

Virpi Aaltonen,
teksti ja kuvat

Perhospuutarhassa pölyttäjiä ravintoa tarjoaa muun muassa piikikäs pikarikarstaohdake, jota on aikanaan käytetty villan karstaukseen. Pikarikarstaohdake on myös mainio mehiläiskasvi.

ANNALAN HUVILA

Annalan huvila eli Villa Anneberg on Helsingin vanhin huvila. Sen rakennutti 1832 kauppias **Gustaf Otto Wasenius**, joka vuokrasi alueelta ensimmäisen huvilapalstan. Helsingistä oli tuolloin vastikään tullut pääkaupunki ja sisään-tuloteiden varrella olevien palstojen ehtoihin kuului alueen maisemointi: maiden aitaaminen ja lehtikujanteen istuttaminen Itäisen Viertotien varteen sekä hienon maalaispaikan rakentaminen. Alueella on Waseniusten jäljiltä edelleen vanhoja lehtipuita.

Vaakapesäseuranta ja vadelman ihme

Vaakapesäseuranta kertoo toki hunajasadon määrästä, mutta usein vielä paremmin sadon kertymisestä. Tänäkin vuonna suurin osa hunajasadosta saatiin kesäkuun viimeisillä viikoilla vadelman kukinnan aikaan.

Kuvat: Tarja Ollikka

Vadelma on meillä useimmiten tärkein hunajan satokasvi.

Vaakapesien painojen muutoksia tutkimalla voidaan tehdä monia yleisiä havaintoja kesän 2023 hunajasadon kertymisestä pesiin. Vertailemalla niitä kesän sää tietoihin saadaan melko hyvä kuva satokaudesta.

Alkukesällä monen vaakapesän painonlisäys jäi vaatimattomaksi, vaikka pajusta saatiin monella alueella hyvä alkusysäys pesien kehitykselle. Kesäkuun alun poikkeuksellisen kylmän sään vuoksi pesät käyttivät kuitenkin toukokuussa kerätyn sadon yhteiskuntien kasvattamiseen.

Kesäkuun viimeisillä viikoilla suurin sadonlisä

Tänäkin vuonna suurin painonlisäys tuli pesiin kesäkuun puolenvälin ja heinäkuun alun välillä. Tämä ajanjak-

so, jota kutsun vadelman ihmeeksi, on pelastanut kesän hunajasadon monesti. Taulukossa 1 näkyy oletettavan vadelman kukinnan aikana pesään tulleen painonlisäyksen määrä. Jos verrataan tätä painonlisäystä koko kesän aikana kertyneeseen painoon, ero on monen pesän kohdalla aika pieni. Pääosa pesään tulleesta painonlisäystä on saatu vadelman kukinnan aikaan.

Heinäkuussa mehiläiset söivät minkä keräsivät

Monin paikoin painonlisäystä ei juurikaan tullut enää heinäkuun alun jälkeen. Osa pesistä päin vastoin menetti hiljalleen painoa useita kiloja

heinäkuun aikana. Paikoin tähän oli syynä pitkä kuiva jakso kesä-heinäkuussa. Toisilla alueilla yöt olivat kylmiä ja päivisin tuli pieniä sadekuuroja, jolloin esimerkiksi maitohorsma ei juurikaan mesinyt tai sade laimensi meden. Usea vaakapesätarhaaja oli heinäkuussa kirjoittanut vaakansa oheistietoihin: Söivät mitä saivat.

Sadonkorjuuta jo heinäkuun lopussa

Monella tarhaajalla loppui usko hunajantuloon heinäkuun lopulla pesän painon jatkuvan alenemisen takia. Sato otettiin talteen ja ruokinta aloitettiin usealla paikkakunnalla jo heinäkuun lopussa. Varsinais-Suomessa,

Koko kesän aikana pesään tullut painonlisäys, suurimman sadonlisäyksen ajankohta eli oletettavasti vadelman kukinta-aika, sen aikana pesään tullut painonlisäys ja vadelman kukinnan aikaisen painonlisäyksen prosentuaalinen osuus koko kesän painonlisäyksestä 11 vaakapesässä.

**Suurin päivittäinen sadonlisäys*

***Vadelman kukinnan aikaan tulleesta sadosta osa menetettiin heinäkuun sadottomana aikana.*

Paikkakunta	Pesän painon lisäys kesän aikana yhteensä kg	Suurimman sadonlisäyksen ajankohta	Tuolloin kertynyt sato kg	Prosenttia koko kesän sadosta
Kaarina	81	6.6.–22.6.	30	37
Pornainen	38	14.6.–3.7.	23	61
Janakkala	24	15.6.–2.7.	23	96
Tampere	68	9.6.–1.7.	23	34
Kuhmoinen	49	14.6.–30.6.	58	**
Ruokolahti	98	13.6.–30.6.	88 (*13,5 kg)	90
Tohmajärvi	52	14.6.–30.6.	40	77
Mikkeli	61	16.6.–2.7.	52	85
Kurikka	65	10.6.–30.6.	46	71
Lapinlahti	36	19.6.–29.6.	30	83
Pihtipudas	43	18.6.–30.6.	36	84

Pohjois-Karjalassa ja Rovaniemellä satoa näyttää tulleen myös elokuussa. Etelä-Suomessa tähän vaikutti rypsi, joka alkoi kukkia vasta kuivuuden hellitettyä heinäkuun lopussa.

Tämä kesä muistutti taas, että mehiläispesien tehokas kevätkehitys on hyvän hunajasadon saamisen A ja O. Kun heinäkuussa ei juurikaan saada satoa epäsuotuisan sään takia, kesäkuun alussa vahvoiksi kehittyvät yhteiskunnat ovat ensiarvoisen tärkeitä, sillä ne pystyvät keräämään vadelman kukinnan aikaan maksimaalisen sadon.

Kesän 2023 kokonaissadon ennustaminen

Vaakapesät antavat tietoa alueensa sadon kertymisestä, mutta eivät välttämättä kerro koko totuutta alueen

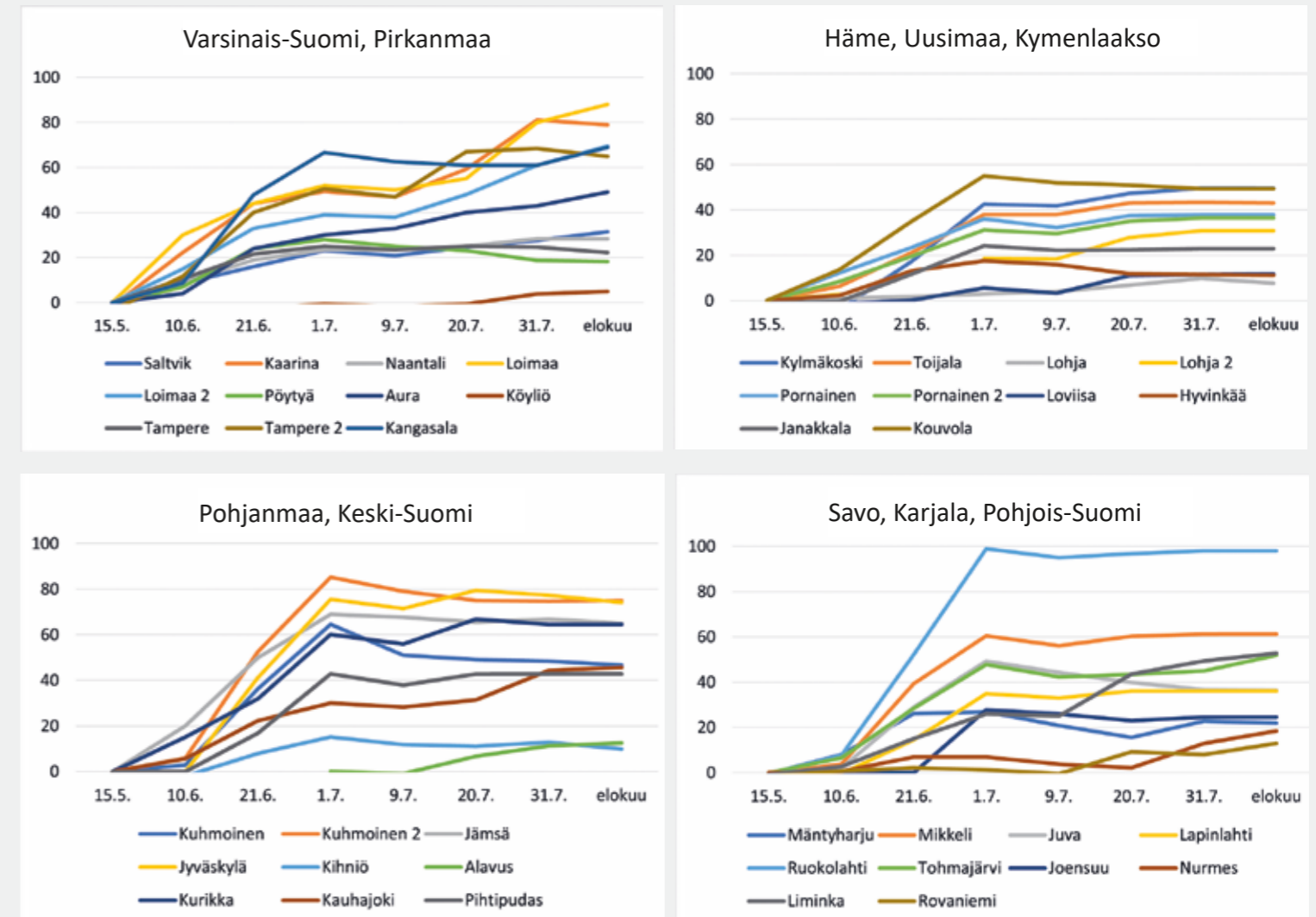
hunasadosta. Aikaisempina vuosina vaakapesien tuloksien perusteella on pystytty ennakoimaan hunajan kokonaissadon määrä melko hyvällä tarkkuudella. Tämän kesän vaakapesien painonmuutoksen perusteella laskettu keskiarvo antaa kuvan, että kokonaissato olisi lähes viime kesän luokkaa. Valitettavasti suoraan tarhaajilta eri puolelta Suomea saamamme viesti kesän hunajasadosta on hyvin erilainen. Ilmaus "tarhaushistoriani huonoin sato" tai "puolet viime vuoden sadosta" ovat hyvin yleisiä. Siksi jäämme mielenkiinnolla odottamaan loppusyksyn satokyselyä ja siitä saatavia tuloksia, joiden perusteella SML laskee vuosittaisen hunajan kokonaissadon Suomessa.

Anneli Salonen
teksti ja taulukot

Viime vuosina mehiläiset ovat monesti keränneet elokuussa kirvojen tuottamaa mesikastetta hunajan raaka-aineeksi.

VAAKAPESIEN PAINONKEHITYS KESÄLLÄ 2023

CAP-hankkeen **Sadonkorjuuseminaari** ja **SML:n vuosikokous** Mikkelissä 28.–29.10.

Kutsumme mehiläistarhaajat Sadonkorjuuseminaariin 28.10. ja liiton vuosikokoukseen 29.10. Mikkelisiin. Vuosikokouksessa käsitellään liiton sääntöjen 8. §:n mukaiset asiat.

Suomen paras hunaja -kilpailun näytteet tulee toimittaa etukäteen liiton toimistoon. Kilpailuohjeet löytyvät tästä lehdestä sivulta 174.

LAUANTAINA 28.10.

CAP-hankkeen Sadonkorjuuseminaari Mikkelissä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa XAMK:ssa osoitteessa Patteristonkatu 3.

HUOM! Seminaariin pitää ilmoittautua.

- 9.00– Ovet aukeavat, paikallisyhdistyskilpailun hunajanäytteiden vastaanotto
- 10.00–10.10 Sadonkorjuuseminaarin avaus ja huomionosoitukset, SML:n puheenjohtaja **Rami Heikkilä**
- 10.10–10.30 Syntymäpäivälahja vei mehiläisten maailmaan, mehiläistarhaaja, eläinlääkäri, **Anu Korpikallio**
- 10.30–12.00 Insignia-projekti: Mehiläispesät ympäristön tilan mittareina, projektin johtaja, tohtori **Jozef van der Steen**, käännös **Maritta Martikkala**
- 12.00–14.00 Lounastauko ja kilpailuhunajien maistelu
- 14.00–14.20 Hunaja Satokausikalenterissa – miten ruokaa markkinoidaan nykykuluttajille, viestintäasiantuntija **Virpi Aaltonen**, SML
- 14.20–14.45 Millainen hunaja myy? kauppias **Heli Romppanen**, K-supermarket Suolahti
- 14.45–15.30 Tutkimusvartit:
Mitä tuore tutkimus kertoo suomalaisen hunajan aromiaineista? tutkimusasiantuntija **Anneli Salonen**, SML
Mehiläiset mansikanpölyttäjinä kasvihuoneissa, projektipäällikkö **Anna-Maria Borshagovski**, Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hanke
Voisiko teknologia tukea mehiläisen hyvinvointia? hankekoordinaattori **Claude Flener**, B-GOOD-hanke
- 15.30–16.00 Kahvitauko
- 16.00–16.20 Kuulumisia Chilen Apimondiasta, mehiläishoidon neuvoja **Maritta Martikkala**, SML
- 16.20– Hunajakilpailun erikoisuudet ja tulokset, **Anneli Salonen**, SML

SUNNUNTAINA 29.10. SML:n vuosikokous

Liiton vuosikokous järjestetään 29.10. hotelli Scandic Mikkelissä, osoitteessa Mikonkatu 9.

- 8.45–9.00 Valtakirjojen tarkistus
- 9.00–11.00 Ajankohtaisia asioita
- 11.00–12.00 Vuosikokouksen avaus, puheenjohtaja **Rami Heikkilä**
- 12.00–13.00 Lounas
- 13.00–14.00 Vuosikokous jatkuu
- 14.00–14.15 Kahvitauko
- 14.15–15.00 Vuosikokous

HINNAT

Lauantai

Sadonkorjuuseminaarin ohjelma ja iltapäiväkahvi ovat maksuttomia, mutta lounas maksaa 17 euroa, ja se maksetaan paikan päällä. Lounas sisältää salaatin, lämpimän pääruuan, kasvisruuan, leivät ja levitteen sekä jälkiruuan kahveineen. Ruokajuomana on vesi. Huom. Aamukahvia ei ole seminaari paikalla tarjolla.

Sunnuntai

Vuosikokouksen kokouspaketti maksaa 38 euroa, ja se sisältää aamukahvin, lounaan ja iltapäiväkahvin. Kokouspaketti maksetaan etukäteen SML:n verkkokaupassa, jonne pääset nettisivujen kautta: hunaja.net -> liitto -> verkkokauppa tai suoraan osoitteella: mehilais.mycashflow.fi

MAJOITUS

Tällä kertaa seminaari- ja vuosikokousvieraiden täytyy itse varata ja maksaa hotelli, mikäli yöpyminen on tarpeen. Scandic Hotel Mikkelin tarjoaa osallistujille yöpymisen hintaan:

- 95 € yhden hengen huone / vuorokausi
115 € kahden hengen huone / vuorokausi

Huoneet varataan osoitteesta:

scandichotels.fi/?bookingcode=BSUO270923
Tai suoraan hotellista puhelimitse tai sähköpostitse varaustunnusella BSUO270923.
Hotellin yhteystiedot ovat: Scandic Mikkelin Mikonkatu 9, 50100 MIKKELI, Puhelin: +358 300 8704 22
Sähköposti: mikkeli@scandichotels.com
Huoneet ovat varattavissa 14.10.2023 mennessä tai hotellin varaustilanteen mukaan.

Saimaan rannalle Sadonkorjuuseminaariin

Tänä vuonna Suomen parasta hunajaa saa maistaa Mikkelissä – ihan ilmaiseksi. Siinä on jo tarpeeksi syytä lähteä Sadonkorjuuseminaariin. Muita hyviä syitä ovat huippuesiintyjät Alankomaista Suolahdelle sekä tietenkin mahtavat mehiläishoitajakollegat.

Etelä-Savossa kun ollaan, juvalainen mehiläistarhaaja **Anu Korpikallio** saa aloittaa seminaaripäivän puheenvuorot. Hän kertoo, miten eläinlääkäristä tuli myös mehiläishoitaja ja miten hänen näkökulmansa maailmaan muuttui, kun mehiläiset valtasivat takapihan ja ajatukset.

Kymmenen suomalaisen mehiläistarhaajan pesissä on ollut tänä kesänä jos jonkinlaista keräintä, jolla on pyritty selvittämään ympäröivän maailman tilaa. Sama Insignia-projektin tutkimustyö on käynnissä kaikissa 27 EU-maassa, joten 326 tarhaajan mehiläiset ovat tehneet tutkimuksen eteen hurjan urakan. Insignia-projektia johtava **Jozef van deer Steen** tulee Alankomaista Mikkelisiin kertomaan, mitä projektin pilottivaiheessa ahkeroineet mehiläiset yhdeksässä maassa saivat selville ja millaisia tuloksia odotetaan Suomen ja muiden tänä kesänä mukaan tulleiden maiden mehiläispesistä.

Vielä Eurooppaakin kauempaa mehiläisalan tuulia tuo seminaariin SML:n mehiläishoidon neuvoja **Maritta Martikkala**. Hän kävi syyskuussa yhdessä SML:n tarhaajaporukan kanssa Chilessä Apimondia-konferenssissa ja tutustumassa sikäläiseen mehiläishoitoon. Tuomisina on kokemuksia, kummelluksia ja hyviä tarinoita.

Satokausikalenteri on tarjonnut vinkkejä sesongin vihannesten käyttöön jo kymmenen vuotta, ja juhluvuonna 2024 kalenterissa on mukana myös hunaja! Pikkuhiljaa Satokausi Media on laajentanut kanaviaan, ja nyt se markkinoi ruokaa kalenterin ohella niin somessa, nettisivuilla kuin printtimediassakin. Liiton

viestintäasiantuntija **Virpi Aaltonen** kertoo, millaista tuo markkinointi ja yhteistyö liiton kanssa on.

Markkinointipuheen perään on hyvä kuulla ruoka-kaupasta faktaa siitä, millainen hunaja myy. Kauppias **Heli Romppanen** K-supermarket Suolahdesta on tutkinut omia hyllyjään ja Keskon tilastoja ja kertoo, mistä asiakkaat tykkäävät ja mikä ostoskoriin lopulta päätyy ja millä perusteella.

Miksi Alankomaissa mehiläiset tekevät pölytystöitä kasvihuoneissa, mutta meillä eivät? Projektipäällikkö **Anna-Maria Borshagovski** Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hankeesta testasi viime kesänä mansikkaviljelmillä, onnistuuko meikäläisiltäkin mehiläisiltä pölytys kasvihuoneissa ja mitä se vaatii. Projektkoordinaattori **Claude Flener** puolestaan pohtii B-GOOD-hankkeen kokemusten pohjalta, onko uusista teknisistä sovelluksista hyötyä mehiläisten hyvinvoinnille vai olisiko parempi palata ruutuvihkoon ja pölkkyesiin.

Viime vuonna Sadonkorjuuseminaarissa toivottiin Suomesta näytteitä hunajan aromiainetutkimukseen Ruotsiin. Näytteitä lähetettiin naapuriin lopulta huikea määrä – yli 400 – ja nyt liiton tutkimusasiantuntija **Anneli Salonen** kertoo, mitä niistä selvisi. Lisäksi Anneli päättää päivämme kertomalla, millaisista hunaja-aromeista mehiläishoitajat tällä kertaa eniten tykkäsivät eli kenen mukaan lähtee Suomen paras hunaja -palkintopokaali.

Lämpimästi tervetuloa!

ILMOITTAUTUMINEN

Sadonkorjuuseminaariin ja vuosikokoukseen tulee ilmoittautua viimeistään 20.10.2023. Helpoiten ilmoittautuminen onnistuu SML:n nettisivujen kautta: hunaja.net/tapahtuma/sadonkorjuuseminaari-ja-vuosikokous-2/

Tarvittaessa voit kysyä lisätietoja SML:n toimistosta: sml@hunaja.net tai 010 387 4770. HUOM. Mikäli Sadonkorjuuseminaarin tai hunajakilpailun järjestelyihin tulee muutoksia, SML tiedottaa niistä mahdollisimman pian nettisivuillaan ja sähköpostin välityksellä.

Lupaavia tuloksia pölytyskokeista kasvihuoneissa ja kasvutunneleissa

Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hankkeessa tehtiin kesällä 2023 pölytyskokeita, joiden alustavien tulosten mukaan mehiläiset voivat pärjätä pölyttäjinä kasvihuoneissa ja kasvutunneleissa. Kesän kasvatuskokeiden perusteella myös kotimaisten kimalaisten kasvatusta vaikuttaa mahdolliselta.

Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hankkeen kesän 2023 pölytys- ja kimalaiskasvatuskokeet ovat loppusuoralla. Kokeissa tarkkailtiin mehiläisten käyttäytymistä ja mehiläispesien kehitystä kasvihuoneissa ja kasvutunnelissa jatkuvasatoisella mansikalla. Lisäksi kasvatettiin neljää kotimaista kimalaislajia, jotta saatiin kokemusta kasvatusten kehittämistä varten. Kasvatettuja testattiin myös mansikanpölyttäjinä koekasvihuoneissa.

Tässä artikkelissa esitetään alustavia tuloksia kesän kokeista. Kattavammat koetulokset ja raportit valmistuvat myöhemmin tänä vuonna.

Mehiläisten ahkerointi mansikoilla tuotti tulosta

Pölytyskokeet aloitettiin keväällä viemällä yksiosastoisia Langstroth-pesä kasvihuoneeseen ja kasvutunneliin Sauvoon Jarvenkylä Oy:n mansikkaviljelmille. Tunnelissa oli myös kimalaispesiä pölytystä varmistamassa. Mehiläispesät tarkastettiin säännöllisesti.

Sekä kasvihuoneessa (KH) että tunnelissa (T) kokonaissato oli suurempi kuin edellisvuonna, jolloin pölytystyön tekivät kimalaiset (KH = 20 %; T = 4 %). Myös 1. luokan marjan osuus oli suurempi (KH = kasvu 5 %-yksikköä; T = kasvu 0,6 %-yksikköä) ja 2. luokan marjan osuus pienempi

Anna-Maria Borshagovski

Mehiläispesien tarkastuskierron käynnissä kasvutunnelissa. Pesän kunnon lisäksi tarkastetaan ruoan määrä ja annetaan tarvittaessa lisäravintoa. Odotetun heikkenemisen takia pesät vaihdettiin uusiin kahdesti kesän aikana. Kuvassa hankkeen mehiläisasiantuntija Claude Flener.

(KH = lasku 3 %-yksikköä; T = lasku 1 %-yksikkö). Myyntikelvottomien marjojen osuus oli kasvihuoneessa viime vuoteen verrattuna pienempi, mutta tunnelissa hieman suurempi. Tuotantoasiantuntija **Jari Suominen** arvioi, että tunnelin myyntikelvottomista mansikoista 5 prosenttia syntyi kukkavioitusten takia ja loput aiheutti poikkeuksellisista sateista ja kosteudesta johtuva mansikoiden homehtuminen. Suominen oli niin tyytyväinen mehiläisten työhön, että aikoo jatkosaa korvata kimalaiset mehiläisillä.

Mehiläisyhteiskunnat heikkenivät kokeen aikana odotetusti. Kasvihuoneissa on yleensä vain yhtä, niukasti mettä tuottavaa kasvia tarjolla eikä mehiläisten ole helppoa päästä ulos hakemaan muuta ravintoa. Tunnelista mehiläisillä oli vapaa pääsy ulos melkein koko koejakson ajan.

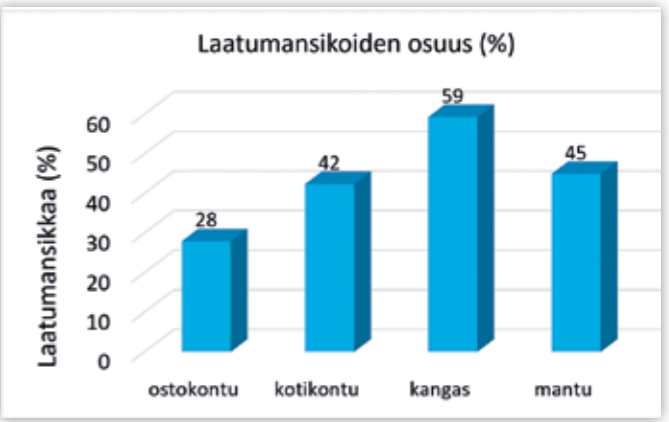
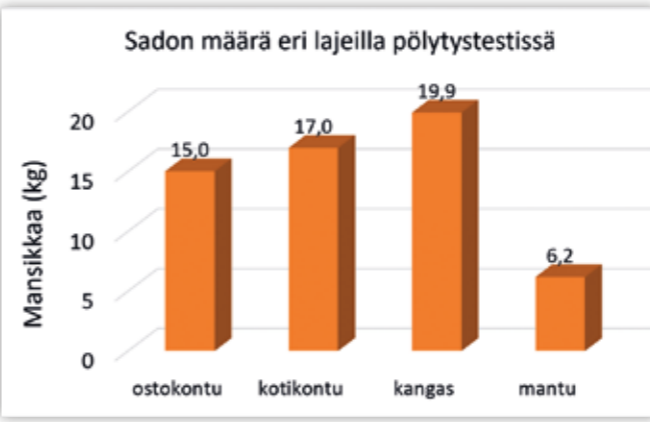
Kasvatuksessa neljä kotimaista kimalaislajia

Keväällä hankkeessa kerättiin kasvatuskokeisiin Suomessa luontaisesti

esiintyviä kangas-, mantu- ja kivikkokimalaisia sekä kontukimalaista, joka on vieraslajiksi luokiteltu tulokas 1990-luvulta. Kerätyt kimalaiset kasvatettiin Oulun ja Helsingin yliopistoissa. Kasvatustiloissa käytettiin 27 asteen lämpötilaa ja 60 prosentin ilmankosteutta. Kimalaisille annettiin ruoaksi siitepölytaikinaa ja 50-prosenttista sokerivettä.

Oulussa kasvatetuista kimalaisista noin 65 prosenttia tuotti jälkeläisiä ja 25 prosenttia yhteiskunnista kasvoi niin sanotusti pölytyskokoiseksi eli vähintään 30 yksilön suuruisiksi. Toisaalta pienempikin pesä riittäisi pienien kotikasvihuoneiden pölytykseen. Parhaiten menestyivät mantu- ja kangaskimalaiset. Yllättäen kontukimalaiset pärjäisivät aluksi heikosti. Useampi pesä olisi kuitenkin todennäköisesti kasvanut isommaksi rohkeammalla ruokinnalla. Helsingin kasvatuskokeissa esiintyi useammassa pesässä emotuotantoa yllättäen jo ensimmäisessä polvessa.

Hankkeen kasvatusten onnistumisprosentti on pienempi kuin kau-

Anna-Maria Borshagovski

Mansikkasadon määrä ja normaalin mansikan osuus koko sadosta, kun pölyttäjinä ovat eri kimalaislajit. Normaalit mansikat ovat muodoltaan ja väritykseltään virheettömiä. Huonolaatuisissa on runsaasti merkkejä kukkavioituksista eli ylipölytyksestä. Mantukimalaiset olivat kokeessa lyhyemmän aikaa kuin muut, eli niillä sadon määrä ja laatu eivät ole vielä suoraan vertailukelpoisia. Kivikkokimalaispesä vahingoittui kuljetuksessa niin, että sen toiminta koekasvihuoneessa kärsi, eivätkä sen koetulokset ole siten vertailukelpoisia muiden pesien kanssa.

pallisten kasvattamoiden, joissa noin puolet yhteiskunnista kasvaa pölytyskokoon asti. Tulos on kuitenkin hyvä ottaen huomioon, että käytössämme olivat luonnosta kerätyt emot, kun taas kasvattamoilla on omat vakiintuneet hoitomenetelmänsä ja pitkälistä jalostustoimintaa.

Kimalaiset koekasvihuoneissa

Kasvatettujen kimalaisten pölytystyön onnistumista seurattiin mansikalla koekasvihuoneissa Luken tiloissa Jokioissa. Jokaisen lajin – kontu-, kivikko-, mantu- ja kangaskimalaisen – pesä sai oman huoneensa, jossa kimalaisten käyttäytymistä ja kukkavierailuja seurattiin ja sadon määrää ja laatua mitattiin. Kokeessa oli mukana myös tuontikontukimalaispesä, joka työskenteli omissa koehuoneissaan.

Kukkavierailuja laskettiin yhtä monta tuontikimalaisilla ja itse kasvatetuilla kontu- ja kangaskimalaisilla. Suurin sato saatiin kangaskimalaisella. Hyvin pärjäsivät myös kasvattikontukimalainen. Hyvälaatuisen mansikan osuus oli suurin kangaskimalaisella ja pienin tuontikimalaisella. Mantukimalainen pärjäsikin huonosti, koska vielä tuntemattomasta syystä sen yhteiskunta heikkeni muita nopeammin.

Heikkolaatuisten mansikoiden suureen osuuteen on todennäköisesti syynä ylipölytys etenkin tuontikimalaisella, jonka pesä oli kasvatitipsiä hieman suurempi. Kimalaisten kanssa on oltava tarkka: liian suuri pesä suhteessa pölytettävien kukkien määrään voi johtaa kukkavaurioihin ja sadon laadun heikkenemiseen.

Anna-Maria Borshagovski

Uutiskirje tilaukseen

Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hanke aloittaa uutiskirjeiden tuottamisen. Uutiskirjeisiin kootaan hankkeen onnistumisia ja kommenteja, ja niissä tiedotetaan tulevista tapahtumista. Voit ilmoittautua uutiskirjeiden tilaajaksi hankkeen nettisivuilla: hunaja.net/liitto/hankkeet/kotimaisia-polyttajia-kaupallisille-puutarhaviljelmille-hanke. Hankkeen kuulumisista kerrotaan edelleen myös hankkeen nettisivuilla ja Facebook-ryhmässä.

Kuvat: Tarja Ollikka

Loppusyksy on otollinen aika istuttaa kukkasipuleita. Monet kevään pienistä sipulikasveista ovat hyviä mesi- ja siitepölykasveja, kuten kuvassa sinisenä loistava sinililja. Sekä mettä että siitepölyä tuottava sinililja houkuttelee niin mehiläisiä kuin muitakin pölyttäjiä. Sinililjan siitepöly on väriltään sinistä, ja siten se on helppo tunnistaa pesän siitepölykannoissa. Sinililja leviää siementämällä, ja se valtaa isoja-kin alueita puistoissa ja puutarhoissa. Kasvin kukkimisaika ei ole pitkä, mutta sitäkin loistavampi. Jos haluaa sinililjan viihtyvän tontillaan, pitää malttaa odottaa kasvuston lakastumista ennen kuin leikkaa ruohon ensi kertaa.

T. O.

Tumman mehiläisen suojelijat kokoontuivat elokuussa Ranskassa

Tumman mehiläisen säilytystyöhön keskittyneen SICAMM-yhdistyksen konferenssissa puhuttiin muun muassa rodun puhtaana pitämisen haasteista ja pohdittiin, miten jalostaa tummia mehiläisiä niin, että perimän monimuotoisuus säilyy.

Tumman mehiläisen kasvattajien ja suojelijoiden kansainvälinen konferenssi SICAMM pidettiin 24.–27.8. Ranskan Ylä-Savoijissa lähellä Italian rajaa Saint Martin de Bellevillen kylässä. Edellisestä, Hämeen ammattikorkeakoulun tiloissa Mustialassa pidetystä konferenssista oli vierähtänyt jo viisi vuotta; tosin välissä oli verkkokonferenssi kaksi vuotta sitten.

Nyt konferenssissa oli paikalla enimmillään noin 150 osallistujaa tapahtuman ensimmäisenä päivänä. Suurin osa heistä oli Ranskasta, koska päivän aiheet käsitelivät sikäläisiä asioita. Seuraavina päivinä osanottajamäärä putoi puoleen. Toisena päivänä kuultiin esityksiä enimmäkseen tumman mehiläisen tilanteesta muualla Euroopassa ja kolmantena jalostusarvostelusta, jalostuksen ja suojelun soveltamisesta yhteen ja jalostuksen tulevaisuuden näkymistä. Kolmantena päivänä käytiin myös keskustelua SICAMMin tavoitteista ja seuraavasta konferenssista. Vartenotettavana ajatuksena pidettiin, että se järjestettäisiin osittain Apimondia-konferenssin yhteydessä vuonna 2025 Kööpenhaminassa. Viimeisenä päivänä ohjelmassa oli retki paritustarhalle.

Meiltä Suomesta olivat lisäksi mukana Suomen tumman mehiläisen hoitajien puheenjohtaja **Markku Pöyhönen** ja sihteeri **Stanislav Jaš**. Muiden Pohjoismaiden edustus oli melko vähäinen, eikä merkittävä tumman mehiläisen kasvattajamaa Puola ollut lähettänyt paikalle ketään. Runsaimmin edustajia oli Ranskan ohella Sveitsistä, Irlannista ja Itävallasta.

Rodun puhtaana pitäminen vaikeaa

Painopiste konferenssissa oli tumman mehiläisen tilanne eri alueilla. Yhteenvetona esityksistä voisi todeta, että risteytymiset muiden mehiläisten kanssa ovat monin paikoin vaikeasti hallittavissa. Laillista suojaa paritusalueille ei esimerkiksi Ranskassa yleensä ole, toisin kuin vaikkapa Sveitsissä ja Norjassa. Ja vaikka suoja olisikin, valvonta ja epätoivottujen mehiläisten pitäminen poissa alueelta on monesti vaikeaa. Osin tästä syystä keinosiemennys on lisääntymässä eri puolilla. Paritus on saarilla edelleen varmempaa kuin sisämaassa, ja olikin mukava kuulla, että tanskalaisilla on tähän tarkoitukseen käytössä Laesön lisäksi kaksi muutakin saarta. Koska siipianalyysit ovat melko epävarmoja risteytysten toteamisessa, jatkuvasti suurempi osa rotumäärittämisestä perustuu DNA-tutkimukseen. Risteytymisten välttämiseksi erityisesti Irlannissa

Lassi Kauko

Joka toinen vuosi järjestettävä kansainvälinen SICAMM-konferenssi pidettiin loppukesällä Ranskassa, Saint Martin de Bellevillen alppikylässä. Kolmena varsinaisena seminaaripäivänä kuultiin yhteensä 35 esitelmää, neljäs päivä oli retkipäivä. Konferenssiin osallistuivat myös Stanislav Jaš, Markku Pöyhönen (toinen vas.) sekä Lassi Kauko Suomen tumman mehiläisen hoitajien yhdistyksestä.

mutta myös Isossa-Britanniassa tavoitellaan emojen tuonin kieltämistä tai rajoittamista. Irlannissa lienee tähän paremmat mahdollisuudet.

Villit mehiläiskunnat tutkimuskohteina Irlannissa

Varsinkin Irlannissa on tutkittu villien mehiläiskuntien selviämistä. Työssä tarvitaan paikallisia vapaaehtoisia, jotka pystyvät seuraamaan, onko jossain puunkolossa jatkuvasti sama yhteiskunta vai aina uusi parvi. Kiinnostavia ovat yli kolme vuotta hengissä säilyneet kunnat, joiden oletetaan sietävän varroaa. Villeistä kunnista kerätään näytteitä, joiden perusteella voidaan selvittää, poikkeavatko ne perimältään tarhataista mehiläistä vai onko niiden kanta jatkuvasti karkuparvista riippuvainen. Tähän mennessä on todettu, että aika pieni osa kunnista elää yli kaksi vuotta, mutta toisaalta jotkut pesät ovat selvinneet kymmenenkin.

Villien mehiläiskuntien DNA-tutkimuksista on vielä aika paljon tekemättä, eikä niiden tuloksia esitelty kovin tarkkaan. Tarhamehiläisistä tehdyistä DNA-analyyseistä on enemmän tietoa, ja sen perusteella Irlannissa arvioidaan olevan vahva puhtaan tumman mehiläisen kanta. Sen si-

jaan Isossa-Britanniassa suurimmalla osalla tummana mehiläisenä pidetyistä kunnista on merkittävästi varsinkin italialaisen rodun ja buckfast-mehiläisen perimää.

Suojelun ja jalostuksen herkkä tasapaino

Suojelun ja jalostuksen suhdetta on pohdittava jatkuvasti. Aihetta käsittelee myös SICAMMin puheenjohtaja, sveitsiläinen **Gabriele Soland**. Jalostus tarkoittaa valintaa ja siten myös perimän kapenemista. Toisaalta mehiläisen pitää olla sellainen, että se selviää varroan kanssa ja että mehiläistarhaajat haluavat hoitaa sitä. Sen pitää siis olla myös riittävän säyseä, eikä se saa parveilla herkästi. Lisävaikutusta aiheuttaa, että monesti kannat ovat melko pieniä ja alttiita sukusiitokselle ja sitä seuraavalle elinkyvyn heikkenemiselle. Sukusiitoksen hallitsemiseen tarvitaan polveutumiskirjanpitoa. Näitä asioita käsitelivät varsinkin **Andreas Hoppen** johtaman tutkimusryhmän tutkijat Hohen Neuendorfin mehiläisinstituutista.

Ryhmä kertoi myös kehityksestä mehiläisjalostuksessa. Hohen Neuendorfin laitos ylläpitää Beebreed-järjestelmää, ja siellä on alettu valmistautua genomijalostukseen. Tarkoitusta varten on tunnistettu mehiläisen perimästä noin 70 000 snippiä eli geenimuutosta, joita on yhdistetty erilaisiin jalostettaviin ominaisuuksiin, kuten varroan sietoon, hunajan tuotantoon, säyseyyteen ja parveilunhaluun. Pohjatietona on noin 3 000 krainilaisen arvostelutiedot ja koko perimä. Valitettavasti tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä kaikkiin mehiläisrotuihin, koska muilla roduilla toivotut tai epätoivotut ominaisuudet voivat liittyä eri geeneihin.

Kaikkineen SICAMM-konferenssin järjestelyt pienessä alppikylässä onnistuivat hyvin. Kiitokset SICAMMin Gabriele Solandin ja Ranskan **Klébert Silvestren** vetämälle joukkueelle.

Lassi Kauko

Markku Pöyhönen

Neljäntenä konferenssipäivänä tutustuttiin Encombres'n laaksossa sijaitsevaan paritusasemaan. Asema sijaitsee Vanoisen kansallispuistossa, ja se on kansallispuiston, Savoijin mehiläishoitajien sekä Bellevillen kylän yhteistyön tulosta. Paikalliset tumman mehiläisen hoitajat voivat tuodaan emojaan alueelle pariutumaan aseman 15–20 kuhnuripesän asukkaiden kanssa. Vuonna 2016 perustetun aseman tavoitteena on pariuttaa vuosittain noin 500 emoa.

Luonnonpölyttäjillä edellistä parempi kesä

Suomen ympäristökeskuksen keräämien ennakkotietojen perusteella viime kesä oli pölyttäjien kannalta selvästi edellisvuotta parempi. Valtaosaa sekä päiväperhos- että kimalaislajeista tavattiin seurannoissa edelliskesää runsaammin. Etelärannikolla kuivuus haittasi luonnonpölyttäjiä; muualla maassa sateita saatiin pölyttäjien kannalta riittävästi. Perhoskesä näyttää kokonaisuutena erinomaiselta, vaikkakin etelässä kuivuus vähensi perhosten määrää. Heinä-elokuulla epävakaiset sääolot vaikeuttivat perhosten havainnointia, mutta lämmi loppukesä suosii kehityksessä olevia perhostoukkia ja lupaa hyvää seuraavalle kesälle.

Kimalaisten määrä väheni kesällä 2022 tuntuvasti, ja siksi kimalaisia havaittiin viime keväänä selvästi edelliskevättä vähemmän. Kesäkuussa 2023 kimalaismäärät olivat jo kuitenkin edellisvuoden tasolla, ja heinä-elokuun aikana ne kasvoivat yli kaksinkertaisiksi. Kimalaisten pesämuodostus ja työläisten tuotanto onnistuivat siis varsin hyvin. Loppukesän kosteus suosi kukkien medentuo-

tantoa, mikä ennakoiki kimalaisillekin suotuisaa loppukesää. Yleisimmistä kimalaislajeista etenkin kartano- ja peltokimalainen ovat runsastuneet, samoin musta- ja tarhakimalainen. Harvinaisemmista lajeista hevos- ja uralinkimalaista on havaittu viime vuotta vähemmän, pohjoiseen painottuvaa korpikimalaista puolestaan enemmän.

Edellä esitetyt arviot perustuvat 6.8. mennessä tallennettuihin havaintoaineistoihin. Etenkin loppukesällä lentävien lajien arviot tarkentuvat vielä syksyllä.

Virpi Aaltonen

Lisätietoa: polyttajat.fi

Tarja Ollikka

SLOVENIA – krainilaisen mehiläisen maa

Mehiläistalot, oma pesämalli, krainilaisen mehiläisen suojelutyö, niityt, maailman mehiläispäivä, innovatiiviset mehiläistuotteet – siinä asioita, joiden vuoksi slovenialainen elämäntapa on valittu Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelukohteeksi.

Heinäkuinen matka kansainväliseen nuorisotapahtumaan Sloveniaan antoi valtavasti tietoa sikäläisestä mehiläishoidosta. Samalla tuli selväksi slovenialaisten sydämellinen suhtautuminen tarhamehiläisiin ja luonnonpölyttäjiin. Mehiläiset ovat tärkeä osa ruuantuotantoa, luontoa ja elämää yleensä, ja se näkyy kaikkialla.

Koko tarha yhdessä talossa

Sloveniassa on tyypillistä pitää mehiläisiä mehiläistalossa, jossa on useita – jopa kymmeniä pesiä – joita hoidetaan talon sisäältä. Vierailukohteessamme Čebelarstvo Rogeljin mehiläistalolla pesiä oli isoimmassa talossa peräti 56. Korkeimpiakin pesiä pääsi kuitenkin helposti hoitamaan, sillä isäntä oli asentanut lattiaan nostomekanismin. Aika kätevää!

Apiterapia on Sloveniassa tärkeää, ja tässäkin mehiläistalossa saattoi myös hengittää mehiläispesän tuoksua pesään laitettavan putken ja maskin läpi. Isäntä näytti myös, miten kätevästi mehiläisten ruokinnan voi hoitaa suoraan kanisterista pesään. Tarhojen ympäristössä mehiläisillä oli useita erilaisia juoma-automaatteja, jotka tosin eivät heinäkuun alussa olleet tarpeen, sillä sää oli ollut Sloveniassa poikkeuksellisen sateinen. Sään vuoksi myös satotilanne oli heikko.

Perinteisesti koristellut etupaneelit

Mehiläistalojen ulkonäkö ja siisteys vaikuttivat olevan Sloveniassa hyvin

Perinteinen slovenialainen mehiläistarha on sijoitettu mehiläistaloon. Maassa on käytössä oma A-Ž-pesä, jota hoidetaan takakautta sisältä talosta. Perinteisesti pesien etupaneelit on koristeltu maalauksin, ja pääsimme tutkimaan vanhoja etupaneeleja myös yksityiseen mehiläismuseoon. Sloveniassa arvostetaan apiterapiaa, ja vierailukohteemme mehiläistalolla oli muun muassa mahdollisuus hengittää mehiläispesän ilmaa maskin kautta.

tärkeitä. Koko talon etuseinää saattoi koristaa vaikkapa maisemamaalaus, mutta vähintään pesien etupaneelit oli koristeltu. Etupaneelien koristelemisen onkin slovenialaisessa mehiläishoidossa todella vanha ja perinteikäs piirre. Vierailimme eräissä mehiläishoitoon liittyvässä kotimuseossa, jossa oli näytteillä suuri määrä erilaisia etupaneeleja. Usein niihin on kuvattu uskonnollinen aihe, mutta tavallisia olivat myös perhesuhteisiin liittyvät teemat tai kuvat, joissa asiat on ikään kuin käännetty päällelleen.

A-Ž – Slovenian oma pesämalli

Sloveniassa mehiläistarhaajilla on käytössä niin sanottu A-Ž-pesä. Pesän

nimi juontuu sen suunnittelijan **Anton Žnideršičin** (1874–1947) nimestä. Žnideršičin tarkoituksena oli luoda helpohoitoinen ja mehiläisyystävällinen pesä, jota hoidetaan takakautta. Viimeinen seikka oli tärkeä, sillä takaosasta hoitaminen mahdollistaa pesän sijoittamisen perinteiseen slovenialaiseen mehiläistaloon. Mehiläishoitajalle pesän isoin etu on, että ei tarvitse nostella raskaita laatikoita, mutta pesämallissa on tietenkin omat haasteensa, kuten kaikissa pesissä.

Suojeltu krainilainen alkuperäisrotu

Slovenia tunnetaan krainilaisen mehiläisen syntysijana ja kotipaikka-

na. Rodun englanninkielinen nimi carniolan bee, viittaa historialliseen Carniolan alueeseen, joka sijoittuu valtaosaltaan nykyiseen Kranjskaan Luoteis-Sloveniassa, Itävallan rajalla. Sloveniassa ei ole sallittua tarhata muita mehiläisiä kuin väriltään harmahtavaa krainilaista, joka on alkuperäislajina suojeltu lailla. Eipä sillä, rotu onkin satojen vuosien mittaisen historiansa aikana sopeutunut alueelle hyvin. Rotu tunnetaan muun muassa rauhallisuudestaan, satoisuudestaan ja sopeutuvuudestaan erilaisiin sääoloihin mutta myös pesien nopeasta kevätkehityksestä, minkä vuoksi se

Virpi Aaltonen

Väriltään harmahtava krainilainen mehiläinen on ainut sallittu mehiläisrotu Sloveniassa, ja tarhaajat ovat tästä alkuperäisrodusta syystä ylpeitä.

ICYB / IMYB 2023

Krainilaiselle mehiläiselle omistetussa museossa, Carneolan Bee Housessa, on mahdollista myös yöpyä. Mehiläispesän kennostoa mukailevissa huoneissa näkee varmaan hunajaisia unia.

parveilee herkästi, mikäli tilaa ei anneta oikeaan aikaan.

Krainilaisen oma museo

Slovenian ylpeydelle on perustettu Višnja Goran kaupunkiin myös oma museo tai paremminkin keskus, Carniolan Bee House, jossa kävimme tutustumassa rodun historiaan ja Sloveniassa tuotettavaan hunajaan sekä oppimassa yleistä mehiläistietoutta. Talossa toimii myös hauska majoitus,

jossa vieraat yöpyvät puusta valmistetuissa kennonmuotoisissa huoneissa, ikään kuin mehiläispesässä. Mehiläisiä on niin taloon sisään sijoitetussa pesässä kuin pihapiirissä olevassa mehiläistalossa, joten eläviin krainilaisiin pääsee myös tutustumaan.

Kastanja-, akaasia- ja mesikastehunajaa

Sloveniassa tärkeitä hunajasadonlähteitä ovat kastanja, valeakaasia ja lehmus. Lisäksi kuuselta ja männyltä saatava mesikastehunaja ja toki myös metsistä saatava monikukkahunaja ovat tavallisia tuotteita. Myyjät käyttivät hunajien maistatukseen kaikkialla käteviä pumppupulloja.

Lajihunajien tuottamiseksi Sloveniassa harjoitetaan siirtohoitoa. Tässä apuna ovat Slovenian mehiläishoitajien liiton hunajasadon seurantajärjestelmä sekä tutkimuskeskus, jonne mehiläishoitajat voivat lähettää hunajansa tutkittaviksi ilmaiseksi. Keskukseen 3–4 työntekijää arvioivat hunajia aistinvaraisesti ja mittaavat niistä ainakin kosteuden, HMF-arvon ja sähkönjohtokyvyn. Viimeisin onkin olennaista mesikastehunajan kannalta. Siitepölyanalyysijä ei vierailuohjelmassa.

MEHILÄISHOITO SLOVENIASSA

- Vuonna 2020 Sloveniassa oli vajaat 11 293 mehiläishoitajaa, 15 420 mehiläistarhaa ja yli 210 000 mehiläispesää. Maassa on siis 5 mehiläishoitajaa 1 000:ta asukasta kohti.
- Tarhauksen suosio on kymmenen viime vuoden aikana kasvanut merkittävästi.
- Slovenialla on pitkät perinteet mehiläishoidossa, ja mehiläishoito nauttii yhtäläistä arvostusta muiden maatalouden alojen kanssa. Pölyttäjiä hyönteistöä pidetään yleisesti tärkeänä asiana.
- Krainilainen mehiläinen on suojeltu alkuperäislaji, eikä Sloveniassa saa tarhata muita mehiläisrotuja.
- Slovenian mehiläishoitajat ovat järjestäytyneet kansallisen järjestönsä alueellisiksi yhdistyksiksi.
- Maassa on myös mehiläishoitoturismia: mehiläistiloille pääsee helposti vierailemaan, apiterapia on tärkeää ja Sloveniassa on useampia museoita ja keskuksia, jotka jakavat tietoa mehiläishoidosta.

lä tehty, sillä yhteistyökumppani oli vastikään lopettanut niiden tekemisen ja siitepölyjen tutkimisen opettelu on aikaa vievää työtä.

Innovatiivisia mehiläistuotteita

Hunaja ei ole Sloveniassa todellakaan ainut myytävä mehiläistuote. Erilaiset hunajaa ja siitepölyä sisältävät karamellit, suklaa ja muut herkut, propolis sekä kaikenlaiset voiteet olivat suosittuja myyntiartikkeleita. Varsinainen aarreaitta mehiläistuotteiden ystäville oli Ljubljanan lentokentän myymälä, josta sai herkkujen lisäksi myös vakuuttavan oloista apikosmetiikkaa sekä gelee royalia sisältäviä terveystuotteita.

Mehiläiset näkyvät juhlapäivissä ja ympäristössä

Mehiläiset ja hunaja ovat slovenialaisille tärkeä asia valtion hallintoa myöten. Juuri Slovenian aloitteesta perustettiin YK:n julistama maailman mehiläispäivä 20.5. Päivä sijoitettiin slovenialaisen mehiläishoidon uran-

Virpi Aaltonen

Hunajaa oli usein mahdollista maistaa myyntipaikalla. Maistatusta varten monella oli kätevä pumppupullo. Tavallisimmin tarjolla oli mesikaste-, kastanja-, lehmus- ja akaasihunajaa.

uurtajan Anton Janšan ristiäispäivälle – varma syntymäpäivä kun on epäselvä. Janša eli 1700-luvulla ja toimi muun muassa mehiläishoidon opettajana Habsburgien hovissa Wienissä. Mehiläiset eivät kuitenkaan jää maassa juhlapuheiden tasolle. Aina-

kin Ivančna Gorican alueella silmiinpistävää oli nurmikoiden puuttuminen maisemasta. Sen sijaan kaikkialla näkyi niittykasvillisuutta, hyönteishotelleja, mehiläistaloja – ja tietenkin erilaisia mehiläisiä.

Virpi Aaltonen

Lisätietoa:

Carniolan Bee House: hisakranjskecebele.si/en
Mehiläishoito Sloveniassa: sca.kis.si/en/slovenian-beekeeping
Slovenian mehiläishoitajien liitto: en.czs.si

Pajukkomaamehiläisnaaras hakee tarvitsemansa siitepölyn pajuilta ja kantaa hiekkamaahan kaivettuun pesäkoloonsa.

Virpi Aaltonen

kukinta-aika käytetään tehokkaasti.

Ukonhattukimalainen on tiukkojen ravintovaatimustensa vuoksi erittäin uhanalainen, ja sen tunnetut esiintymiskohteet on suojeltu. Muista kimalaisistamme lehtoukonhattua pystyy tehokkaasti hyödyntämään vain tarhakimalainen, jolla on niin ikään erityisen pitkä kieli. Tarhakimalaisen yleistyminen ja ukonhattulehtojen umpeen kasvaminen ovatkin vakavimpia uhkia ukonhattukimalaisen selviytymiselle.

Mehiläinen tarvitsee kasvia, kasvi ei aina mehiläistä

Ravintospesialistit ovat monesti erityisen herkkiä elinympäristönsä muutoksille, ja useiden oligolektisten mehiläislajien on havaittu vähentyneen viime vuosikymmeninä, kun kukkivat niityt ja pellot sekä pesäpaikat ovat vähentyneet. Esimerkki tällaisesta lajista on ruusuruohomaamehiläinen, jonka ravintokasvi on tietenkin ruusuruoho. Ruusuruohon ja sen nimikko-mehiläisen suhteeseen pätee myös se, että usein ravintospesialisti on riippuvainen ravintokasvistaan, mutta kasvi ei suinkaan tästä yhdestä pölyttäjistä. Ruusuruoho kerääkin loppukesällä suuren joukon erilaisia pölyttäjiä ruokaillemaan. Koska ruusuruohon levinneisyys on Suomessa itäinen, näin on myös ruusuruohomaamehiläisen laita, ja sitä tapaa varmimmin Etelä- ja Pohjois-Karjalasta.

Ukonhattukimalainen ja ruusuruohomaamehiläinen ovat ahtaasti oligolektisiä lajeja: ne käyttävät ravinnokseen lähinnä vain yhden lajin siitepölyä. Vuohenkellosoukkomehiläinen taas edustaa lajia, jonka ravintokasvivalikoima on vähän laajempi. Pieni, hoikka, tummansävyinen mehiläinen on erikoistunut kellokasvei-

Kanervaiskosmehiläiskoiras voi hakea ravinnokseen mettä vaikkapa horsmalta. Naaraat käyvät kuitenkin siitepölyn haussa vain kanervilla.

Virpi Aaltonen

Ruusuruohomaamehiläisen naaras kerää siitepölyn takajalkojensa karvoihin. Lajin esiintyminen painottuu Itä-Suomeen, missä sen pääravintokasvikin on yleisin.

laji.fi/Pekka Malinen

hin. Se kuuluu vatsaharjamehiläisiin, joten se kerää siitepölyn pitkiin vatsakarvoihinsa.

Siitepöly vain yhdeltä kasvilta, mesi useammalta

Usein ravintokasvien esiintyminen rajoittaa ravinnoltaan erikoistuneiden mesipistiäisten esiintymistä. Kuitenkin myös suurina kasvustoina kasvavilla yleisillä kasveilla on juuri niille erikoistuneita lajeja. Tällaisia ovat vaikkapa pajukkomaamehiläinen ja kanervaiskosmehiläinen. Pajukkomaamehiläisnaaraat hakevat jälkikasvulleen tarvitsemansa siitepölyn pajuilta, ja siksi niiden lentoaika sijoittuu huhti-toukokuuhun. Suurikokoinen mustaharmaa mehiläinen pesii hiekkamaassa usein kymmenienkin yksilöiden yhdyskunnissa, ja pajun keltainen siitepöly suorastaa hohtaa naaraiden takajalkojen karvoissa, kun ne ryömivät pesäkoloihinsa.

Kanervaiskosmehiläisnaaraat puolestaan käyvät siitepölynhaussa kanervalla. Laji on muualla maassa paikallinen, mutta etelärannikon kivi- ja kankaiden laajoissa kanervakasvustoissa sitä voi nähdä heinä-elokuussa runsaastikin. Itse tapasin näitä tarhamehiläistä muistuttavia, mutta takaruumiiltaan voimakkaan raidallisia mehiläisiä elokuun alussa Nötössä

horsmilta. Mutta hetkinen, miksi ne olivat aivan väärällä kasvilla?

Kyse on siitä, että monet ravintospesialistit ovat erikoistuneet nimenomaan tietyn kasvin siitepölyn keräämiseen. Varsinkin mettä vain omaksi ravinnokseen keräävät koiraat saattavat vierailta muidenkin lajien kukilla, kuten näkemäni kanervaiskosmehiläiset. Pajukkomaamehiläisellä myös naaraat saattavat käydä medenhausso voikukalla, lajin koiraita vetävät niiden lisäksi puoleensa ainakin leskenlehdet.

Ravintokasveihin erikoistuminen on seurausta mehiläistoukkien ravintovaatimuksista, sillä siitepöly on tarkoitettu niiden ravinnoksi. Medenlaatu vaihtelee vähemmän eri kasveilla, ja siksi aikuiset mehiläiset voivat useimmiten ruokailla monien kasvien kukissa.

Virpi Aaltonen

Lähteet:

Antti Pekkarinen: *Oligolectic bee species in Northern Europe (Hymenoptera, Apoidea)*. *Entomologica Fennica*. 8 January 1998.

Seppo Parkkinen, Juho Paukkunen ja Ilkka Teräs: *Suomen kimalaiset*. Docendo 2018.

Suomen lajietokeskus: laji.fi
Pistiäisasiantuntija Juho Paukkunen, Luonnontieteellinen keskusmuseo

VILLI PÖLYTTÄJÄ

Mehiläismaailman erikoistujat

Erityisesti erakkomehiläisissä on lajeja, jotka hakevat ravintoa vain yhden kasvin tai kasvisuvun kasveilta. Erikoistuminen saattaa heikentää lajin selviämismahdollisuuksia, mikäli sen elinympäristö muuttuu.

Suurikokoisen ukonhattukimalaisen pitkän- ja kapeanmuotoinen pää sekä erityisen pitkä kieli soveltuvat meden keräämiseen lehtoukonhatulta. Laji on Suomessa uhanalainen.

Kuva: laji.fi/Olli Pihlajamaa

Kaikkille mehiläisille eivät sovi ravinnonlähteeksi kaikki kukat, se on selvää. Useimmille lajeille kukkien kirjosta löytyy silti monia sopivia ravintokasveja. On kuitenkin myös mehiläislajeja, jotka ovat erikoistuneet hyödyntämään vain yhden tietyn kasviheimon tai peräti kasvilajin kukkia. Näitä ravintokasvispesialisteja kutsutaan oligolektisiksi lajeiksi. Suomen mesipistiäisistä runsas neljännes kuuluu tällaisiin erikoistujiin.

Yleensä yhtä tai muutamaa kasvia tarvitsevat mehiläislajit ovat erakkomehiläisiä. Yhteiskuntamehiläiset, kuten tarhamehiläinen ja kimalaiset, tarvitsevat ison yhteiskuntansa kehittymiseen pitkän ajan ja ravintoa koko tuolle ajanjaksolle. Ei siinä pasaa nirsoilla ruuan kanssa. Yksi poikkeus tästä kuitenkin on: ukonhattukimalainen. Laji käyttää nimensä mu-

kaisesti ravintonaan lähinnä lehtoukonhatun mettä ja siitepölyä. Lehtoukonhattukasvustoja esiintyy Suomessa hyvin vähän. Laajimmat niistä sijaitsevat Pohjois-Karjalassa, ja siellä ovat myös ainoat ukonhattukimalaisen esiintymisalueet Suomessa.

Paitsi ruumiinrakenne myös elintavat mukautuneet

Ukonhattukimalaiskuningatar on kimalaislajeistamme pitkäkielisin – sen kieli voi olla jopa 21 mm pitkä eli koko ruumiin mittainen. Lisäksi lajin pää on kapea ja pitkä. Näitä ominaisuuksia se tarvitsee päästäkseen käsiksi lehtoukonhatun kukan meenteen. Ukonhattukimalainen on myös elintavoiltaan sopeutunut pääravintokasvinsa rytmiin. Kuningattaret lähtevät talvilevosta myöhään, vasta kun lehtoukonhattu alkaa kukkia kesäkuun lopulla. Lisäksi ukonhattukimalaisten yhteiskunnat ovat pieniä ja niissä syntyy poikkeuksellisen suuri määrä kuningattaria – ravintokasvin

Satokausikalenteri jäsenille tarjoushintaan

SML aloitti keväällä markkinointiyhteistyön Satokausi Median kanssa. Yhteistyöhön kuuluu keväällä alkanut ja kevättalven 2024 asti jatkuva sosiaalisen median hunajakampanja. Lisäksi hunaja näkyy Satokausikalenterin seinäkalenterissa, jonka elokuu on ensi vuonna hunajakuu. SML:n jäsenet voivat tilata seinäkalenterin tai muita Satokausikalenterin verkkokaupan tuotteita vuoden loppuun asti 30 prosentin alennuksella. Alennuskoodi löytyy jäsensivuilta. Satokausikalenteriin voi tutustua osoitteessa: satokausikalenteri.fi. SML:n jäsenedut puolestaan löydät nettisivujen jäsenosiosta: hunaja.net -> jäsensivut

Hyvää Suomesta -merkki 30 vuotta

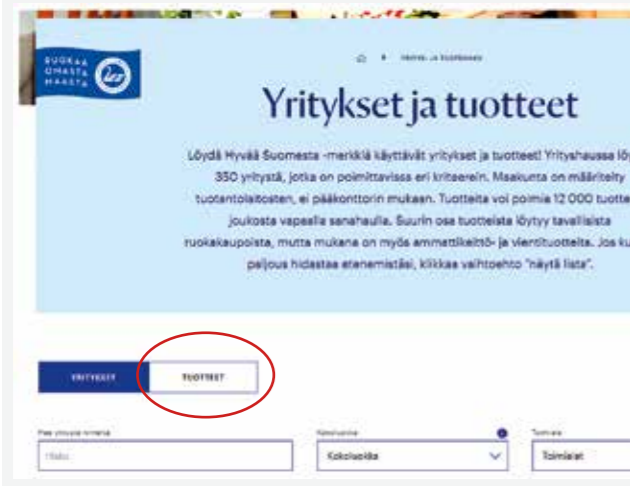
Hyvää Suomesta -merkkiä juhliittiin suomalaisen ruuan päivänä 4.9. Merkin käyttöönotosta on tänä vuonna kulunut 30 vuotta, ja merkkiä hallinnoiva Ruokatieto Yhdistys ry järjesti sen kunniaksi juhlaseminaarin. Seminaarissa muisteltiin merkin alkutaivalta, mutta ennen kaikkea pohdittiin suomalaisen ruuan tulevaisuutta. Lisää seminaarista kerrotaan seuraavassa Mehiläinen-lehdessä.

Tuottajatiedot

Hyvää Suomesta -nettisivuilla

Hyvää Suomesta -merkin julkaisuluvan antaneiden tuottajien tiedot on siirretty merkin nettisivuille. Ne löytyvät sivulta ruokatieto.fi/ tuotehaku. Koska merkki on annettu SML:n kautta, yrityksenä on SML ja hunajantuottajien tiedot löytyvät kohdasta tuotteet. Huomaa, että tiedot löytyvät sivulta sillä nimellä, jonka olet lupakaavakkeeseen laittanut. Mikäli et löydä tietojasi tai niissä on jokin virhe, otathan yhteyttä viestintäasiiantuntija **Virpi Aaltooseen**: virpi.aaltonen@hunaja.net tai 050 382 2428. Hyvää Suomesta -merkkiä voi hakea lokakuun loppuun asti.

Mehiläisistä, pölyttäjäistä ja hunajasta

Pesätuen maksu alkaa lokakuussa

Ruokavirasto aloittaa vuoden 2023 mehiläistalouden pesäkohtaisen tuen maksamisen 12.10.2023. Asiakkaat saavat maksuja tileilleen sitä mukaa, kun ELY-keskukset hyväksyvät maksuaineistoja. Mehiläistalouden pesäkohtaista tukea maksetaan noin 0,81 miljoonaa euroa.

Apimondia 2027 pidetään Tansaniassa

Apimondia-konferenssi järjestettiin syyskuun alussa Chilessä. Konferenssissa päätettiin perinteiseen tapaan, missä tapahtuma järjestetään neljän vuoden kuluttua. Ehdolla olivat Dubai ja Tansania. Voiton vei reilulla äänten enemmistöllä Tansania, joka juhli voittoaan maan tavalla eli tanssimalla. Ennen Tansanian konferenssia edessä on kuitenkin Apimondia 2025 Kööpenhaminassa. Lähellä järjestettävään kongressiin saadaan toivottavasti mukaan iso joukko suomalaistarhaajia ja hunajakisaan myös suuri määrä suomalaisia hunajia. Lisää kuulumisia Chilen konferenssista on luvassa Sadonkorjuuseminaarissa ja seuraavassa Mehiläinen-lehdessä.

Tansanian edustajat iloitsivat Apimondia-konferenssin päätöstilaisuudessa valinnastaan vuoden 2027 konferenssin järjestäjiksi. Takana oikealla Apimondian puheenjohtaja Jeff Pettis.

Ukrainassa taistellaan myös mehiläishoidon puolesta

Ukrainan mehiläishoitajien veljeskunta eli NGO on aloittanut hyväntekeväisyysohjelman nimeltä Help on Bee Wings, jota toteuttaa samanniminen hyväntekeväisyysjärjestö. Help on Bee Wings- eli apua mehiläisen siivin -ohjelma on suunniteltu tukemaan ja auttamaan mehiläishoitajia sodan aikana. Ohjelman tärkein päämäärä on tukea mehiläishoitajia tuhoutuneiden mehiläistarhojen kunnostuksessa ja auttaa perustamaan uusia tarhoja hävitettyjen tilalle. Ohjelma myös auttaa mehiläishoitajia ja heidän perheitään pääsemään sodan jaloista turvallisemmille alueille Ukrainassa.

Lisää tietoa Help on Bee Wings -ohjelmasta: veterans-and-bees.com.

Onnea Anneli ja Jyrki!

Liiton pitkäaikainen kulluttajaneuvoja **Anneli Kankare** ja puheenjohtaja **Jyrki Parikka** täyttivät syyskuussa 80 vuotta. Liitto onnittelee lämpimästi näitä pitkän linjan mehiläistarhaajia, jotka ovat tehneet työtä suomalaisen mehiläishoidon ja -hoitajien eteen voimiaan säästämättä.

Pohjois-Karjalan mehiläishoitajia Silva Metsänäyttelyssä Joensuussa

Silva Metsänäyttely järjestettiin Joensuussa Laulurinteellä 8.–9.9.2023. Näyttelyn järjestivät ProAgria Itä-Suomi ja Suomen metsäkeskus, ja siellä vieraili yhteensä noin 28 000 kävijää.

Pohjois-Karjalan Mehiläishoitajat olivat mukana näyttelyssä omalla yhteisosastollaan, joka oli sopivasti heti tuloportin vieressä. Osaston vetonaulaksi oli saatu lasipesä. Sillä riittikin ihmettelijöitä molempien näyttelypäivien ajan.

Anneli Salonen

Pohjois-Karjalan Mehiläishoitajien osastolla esittelijänä oli perjantaina iltapäivällä Jarkko Saksa.

Virpi Aaltonen

Lidliläiset niittytalkoissa

Pölyttäjät ovat ruokakaupalle tärkeitä, jotta hyllyissä on monipuolisesti tuotteita. Siksi ne ovat valikoituneet myös Lidlin vastuullisuusyhteistyön kohteeksi. Yhteistyö konkretisoitui elokuisissa niittytalkoissa.

Lidlin henkilökuntaa kävi elokuun puolivälissä Hyvinkäällä hoitamassa Kaukasten niittyä, joka on yksi Suomen Luonnonsuojeluliiton Ketosirkka-hankkeen suojelukohteista. Niitty on ollut aikanaan karjan laitumena, ja vuonna 2015 luonnonsuojeluliitto ja Kaukasten kyläyhdistys raivasivat ja niittivät alueen jälleen suotuisaksi elinympäristöksi monille niittylajeille.

Kaukasten niityn kaltaisia perinnebiotooppeja on työlästä ylläpitää pelkästään vapaaehtoisvoimin, joten Suomen Luonnonsuojeluliitto etsii yritys- ja kuntakumppaneita auttamaan niiden hoidossa. Lidl on yksi yrityksistä, joka on lähtenyt mukaan yhteistyöhön. Lidlin motiivina on nimenomaan pölyttäjien elinympäristöjen säilyttäminen, sillä ruokakaupalle pölyttäjät ovat erityisen sopiva suojelukohde – vaikuttavathan ne välillisesti paljonkin kaupan valikoimaan.

Kotimainen hunaja valikoimissa vuoden verran

Ennen varsinaisia talkoita Lidlin edustajat kertoivat yrityksen vastuullisuusyöstä, ja erityisesti Pölyttäjät-nimellä kulkevasta vastuullisuuskampanjastaan. Tilaisuudessa oli mahdollisuus haastatella Lidlin ylintä johtoa, ja SML:n toiminnanjohtaja **Susanna Eloranta** ja viestintäasiantuntija **Virpi Aaltonen** hyödynsivät tilaisuuden kysyäkseen kaupan hunajavalikoimista – liittyväthän ne merkittävästi myös pölytykseen.

Kotimaista hunajaa on ollut Lidlin valikoimissa nyt noin vuoden ajan. Sitä on ollut tarjolla joskus aiemminkin, mutta välissä oli pitkä tauko. Lidlin kaupallinen johtaja **Mikko Forsström** totesi, että yrityksessä on tiedostettu haasteet ulkolaisen hunajan alkuperän selvittämisessä, ja kotimaista hunajaa voisi hänen mukaansa olla tarjolla enemmänkin. Lidl edellyttää nykyisellään kotimaiselta toimittajalta vakaata toimitusvarmuutta ja tiettyjä sertifikaatteja, joten tuottajalta edellytetään suurta kokoa tai mahdollisesti usean tuottajan ryhmittymää. Forsström kuitenkin pohti, että jatkossa paikallisuuskäsitteiden näkyä jossain määrin Lidlin valikoimassa – miksei myös hunajassa.

Virpi Aaltonen

Lisätietoa: corporate.lidl.fi/vastuullisuus/luonnon-monimuotoisuus/polyttajaiset

Hunajakilpailun näytteet toimistolle, maksu verkkokauppaan

Suomen paras hunaja 2023 -kilpailun näytteet tulee toimittaa 15.10. mennessä SML:n toimistolle Helsinkiin. Kilpailumaksu maksetaan tällä kertaa nettikaupan kautta.

Suomen paras hunaja 2023 -kilpailun hunajanäytteet toimitetaan etukäteen SML:n toimistolle Helsinkiin. Kilpailunäytteeksi riittää yksi 500 gramman purkillinen hunajaa. Kisahunajien tulee olla perillä toimistolla viimeistään 15.10., jotta kilpailun esiraati ehtii rauhassa tutustua kilpailuhunajiin ja päättää, mitkä hunajat pääsevät loppukilpailuun. Kilpailun voittajat ja Suomen parhaan hunajan valitsee Sadonkorjuuseminaarin yleisö Mikkelissä 28. lokakuuta.

Sarjat: kiteytetty, juokseva ja lajihunaja

Toimita kilpailuun yksi 500 gramman vetoinen lasipurkillinen jokaista kilpaan osallistuvaa hunajaa. Kilpasarjat ovat perinteiset: Juokseva, Kiteytetty sekä Lajihunaja. Hunaja-

asetuksen mukaisesti lajihunajia ovat yksikukkahunajien lisäksi tietyltä maantieteelliseltä alueelta tai tiettyyn vuodenaikaan kerätyt hunajat. Lajihunaja-sarja jaetaan yksikukkahunajiin ja aluehunajiin, mikäli näytteitä on riittävästi molempiin sarjoihin. Hunajan on oltava kesän 2023 satoa. Hunajan rakennetta ei saa parantaa lämmittämällä.

Kisamaksu 25 euroa maksetaan verkkokauppaan

Kilpailuun osallistuminen maksaa 25 euroa/hunajanäyte. Maksun tulee olla SML:n tilillä 15.10., jotta ehdimme ennen esiraadin kokoontumista tarkistaa, että jokainen kilpailija on maksanut osallistumismaksun. Helpointa maksu on hoitaa SML:n verkkokaupan kautta. Kauppaan pääsee suoraan

Lasipurkin on oltava läpinäkyvä, pyöreäkylkinen ja tilavuudeltaan 500 g hunajaa vetävä. Korkeus 10 cm. Purkkeja myydään mehiläistarvikeliikkeissä.

osoitteesta mehilais.mycashflow.fi tai nettisivujen kautta: hunaja.net -> Liitto -> Verkkokauppa.

Kisamaksulla osallistut Suomen paras hunaja 2023 -kilpailuun ja saat hunajastasi myöhemmin kirjallisen arvion. Osalle kilpailuhunajista tehdään myös laboratoriotutkimus, jonka rahallinen arvo on 70–100 euroa tutkimuksen laajuuden mukaan. Kilpailuun voivat osallistua kaikki vuoden 2023 jäsenmaksun maksaneet SML:n

Virpi Aaltonen

KILPAILUHUNAJIEN TOIMITUSOHJEET

- Toimita kilpailuhunajasi SML:n toimistolle siten, että se on perillä viimeistään 15.10. Huomaa mahdolliset viiveet postin kulussa.
- Lähetä kilpailunäytteesi osoitteeseen: Suomen Mehiläishoitajain Liitto, Ullanlinnankatu 1 A 3, 00130 Helsinki.
- Laita lähetykseen SML:n sähköpostiosoite (sml@hunaja.net) ja viestintäasiantuntijan puhelinnumero: 050 382 2428, jotta saamme tiedon lähetyksestä ajoissa eikä se palaudu lähettäjälle.
- Voit lähettää hunajan joko Postin tai Matkahuollon kautta. Osoita lähetyksen liiton toimistoa lähinnä oleviin toimipisteisiin. Ne ovat Postilla Kasarmikadun toimipiste ja Matkahuollolla K-Market Erottaja.
- Pakkaathan lähetyksen huolellisesti siten, että se kestää kovaakin käsittelyä ja mahdollisen putoamisen.
- Laita lähetykseen tieto siitä, mihin sarjaan hunajasi osallistuu tai osallistuvat. Helpoiten se onnistuu täyttämällä ilmoittautumismakkeen, joka löytyy SML:n nettisivulta, Suomen paras hunaja 2023 -tapahtuman sivulta: hunaja.net/tapahtuma/suomen-paras-hunaja-2023-kilpailu.
- Voit myös tuoda hunajanäytteesi – tai useammankin tarhaajan hunajanäytteet – SML:n toimistolle. Soita kuitenkin toimistolle hyvissä ajoin etukäteen, jotta olemme varmasti paikalla.

jäsenet. Maksu tarkastetaan jäsenrekisteristä ennen raadin arviota.

Kilpailupurkki kaikilla sama

Kilpailuun osallistuva hunaja tulee pakata läpinäkyvään, pyöreäkylkiseen ja tilavuudeltaan 500 grammaa hunajaa vetävään lasipurkkiin (ks. oheinen kuva). Kaikkien purkkien tulee olla samanlaisia, sillä kilpailun henkeen kuuluu, että hunajat eivät ole yhdistettävissä tuottajiin erilaisten purkkien avulla. Hunajat kilpailevat järjestäjien antamilla numeroilla, joiden sisältämä tuottajätieto pysyy salassa voittajien julkistamiseen asti.

Kilpailuhunajien arvostelu

Aistinvaraiseen arviointiin perehtynyt raati valitsee loppukilpailuun jokaisesta sarjasta 5–10 parhaaksi katsomaansa hunajaa. Kunkin sarjan voittajan ja Suomen parhaan hunajan valitsee seminaariyleisö, joka arvioi loppukilpailuun päässeitä hunajia ja äänestää niistä mielestään parhaat.

Kun tulokset ovat selvillä, voittajahunajien tuottajat julkistetaan seminaariyleisölle. Kilpailun tuloksista tehdään myös lehdistötiedote, jota jaetaan valtakunnallisesti sekä kohdennetusti voittajan lähiympäristön tiedotusvälineisiin.

Paikallisyhdistyksen hunajat paikan päälle

SML:n laatutoimikunta toivoo, että mahdollisimman moni paikallisyhdistys järjestää oman Paras hunaja -kilpailunsa ja toimittaa yhden purkin (500 g lasipakkaus) voittajahunajaa Sadonkorjuuseminaariin. Kunkin paikallisyhdistyksen parhaan hunajan tulee olla peräisin sen omalta alueelta, jotta kisaan saataisiin suomalaisten hunajien koko alueellinen kirjo. Paikallisyhdistysten hunajat muodostavat oman sarjansa, jonka voittaja palkitaan parhaana paikallisyhdistyshunajana. Kisa on yhdistyksille maksuton.

Hunajahulinoita jo kymmenen vuotta

Akaan perinteisellä sadonkorjuuviikolla maisteltiin hunajaa, kuunneltiin Suomi-soulia ja vierailtiin paikallisilla tiloilla.

Pirkanmaalla Akaassa vietettiin elokuussa kymmeniä Hunajahulinoita. Makea sadonkorjuuviikko 19.–26.8. keräsi kaikkiaan noin 4 000 henkeä erilaisen tapahtumien pariin. Perinteinen Hunajatori ja Läheltä lähtee! -lähiruokakerros saivat tänä vuonna rinnalleen muun muassa Akaa-bussikierroksen ja Palkinpään puutarhan järjestämän kukkakimppukurssin. Viikko huipentui Viialan Luttusissa vietettyihin venetsialaisiin.

Juhlinnan keskiössä oli hunaja, jota oli saatavilla niin torilta kuin suoraan tarhoiltakin. Hunajatori-tapahtumassa yleisö sai äänestää mielestään parasta hunajaa myyntialueen yhdeksän tuottajan hunajista. Ääniä annettiin 160 ja voittajaksi julistettiin Hunaja Hetken juokseva hunaja. Yrityksellä on mehiläispesä eri puolilla Hämettä sekä Jalasjärvellä. Hyväntuulisessa toritapahtumassa arvottiin myös perinteinen Hunajafillari, nähtiin lapsille suunnattu Mehiläisen hunajaseikkailu -esitys ja kuultiin Suomi-soulin klassikoita **Sami Saaren** tulkitsemana. Vuoden Kuhnurina palkittiin Akaa-Volley ja Vuoden Kuningattarena Kylmäkosken hävikkiruokarinki.

Läheltä lähtee! -lähiruokapäivänä 26. elokuuta neljä akaalaista tilaa avasi ovensa yleisölle. Kaikissa kohteissa vieraili mukavasti väkeä ostoksilla ja tutustumassa tilojen toimintaan.

Akaa julistautui Suomen hunajapääkaupungiksi vuonna 2014. Kaupunki on tehnyt yli 10 vuoden ajan pitkäjänteistä työtä suunnitelmallisen kaupunkitarhauksen eteen. Mehiläispölytys kattaa koko Akaan alueen.

Sini Kantola

Hunajatorilla nähtiin myös Mehiläisen hunajaseikkailu.

Hunajatorin yleisöäänestyksessä parhaan hunajan tittelin voitti Hunajahetken juokseva hunaja.

Jemina Valli

RIVERIA

Koulutusta mehiläistarhaukseen!

Mehiläistarhaaja on mehiläisalan asiantuntija, joka tuottaa ja myy mehiläisalan tuotteita ja palveluja. Koulutus järjestetään pääosin Teams-yhteydellä ja käytännön lähiopetuspäiviä on opiskelijoiden ja lähialueen mehiläistarhaajien pesillä. Koulutus alkaa 24.10.2023.

Katso lisää ja hae: riveria.fi/maatalousala

KOKOUSHUTSU

Pohjolan Mehiläishoitajat Ry:n sääntömääräinen vuosikokous pidetään **ke 15.11 klo 18:00** Myllyojan asu-kastuvalla Hintanrannassa, Jokivarrenpolku 5, Oulu.

Mahdolliset lisätiedot kotisivuillamme www.pohme.fi.

Tervetuloa mukaan,
hallitus

TILAA POHJOISMAISIA MEHILÄISALAN LEHTIÄ

Suomen Mehiläishoitajain Liiton kautta voi jälleen tilata edullisesti muiden pohjoismaisten mehiläishoitajajärjestöjen jäsenlehtiä.

Vuoden 2023 tilaushinnat ovat:

- Bitidningen, Ruotsi 55 €
- Birøkteren, Norja 55 €
- Tidsskrift for Biavl, Tanska 50 €

Tilaus tehdään maksamalla halutun lehden tilausmaksu **SML:n tilille FI69 5721 5020 0014 55**. Viestisarakeeseen tulee kirjoittaa selvästi tilaajan nimi ja osoite.

Tilaukset tulee ehdottomasti tehdä **19.11.2023 mennessä**.

Jatkuva haku

Älä unta näe. Tee siitä totta.

Tule Saarijärven Tarvaalaan opiskelemaan mehiläistarhaajaksi. Koulutus sopii niin harrastajalle kuin ammattilaisellekin.

- Seuraava koulutus 6.11.23–15.8.25
- Hinta 500 euroa

Lisätietoa: www.poke.fi
Tiina Ahonen-Sahinaho
tiina.ahonen-sahinaho@poke.fi
p. 040 662 3648

ILMOITUKSET

Ostetaan Tattarihunajaa

Kirkkonummen Mehiläistarhat ky
Samkullantie 13
02400 Kirkkonummi

+35850 360 4576
info@mehilaistarhat.com
www.mehilaistarhat.com

Myymälä avoinna:

ma-pe 8.00-16.00

Hunajan ja vahan vastaanotto

ma-pe 8.00-15.00

Puh. 040 663 6630

mesi@mesi.fi

Verkkokauppa www.mesi.fi

Löytyykö sinulta myytävää hunajaa?

Mesimestari ostaa pieniä ja suuria eriä hunajaa - ostamme myös luomuhunajaa!

Hunajan voi toimittaa myymälään ma-pe 8-15.00. Lisätietoja myymälästä 040 663 6630 tai verkkosivuiltamme.

Valmista itse kynttilöitä

Meiltä löydät kaiken tarvittavan kynttilöiden tekemiseen itse:

- Kynttilävahat
- Muotit
- Kynttilävärit
- Sydänlangat ja muut tarvikkeet

TUOTTEET MYÖHÄISEEN PUNKINTORJUNTAAN

Oksaalihappohaihdutin

Kätevä työkalu oksaalihapon höyrystämiseen

125 €

Oksaalihappo
75 g 3 €
1 kg 13 €

Katso lisää verkkokaupastamme

www.mesi.fi

Verkkokauppatilaukset voi sopia noudettavaksi myymälän kuiltilta 24/7

Juha Nuutero 0400 523 188

Katariina Nuutero 0400 257 007

Mesimestari, Viraantie 254, 37370 VESILAHTI

KAUPPAPAIKKA

Ostoksia aukioloajoista riippumatta – silloin, kun sinulle sopii.

www.hunaja.fi/kauppapaikka

Myymlä avoinna arkisin klo 8.00-16.00.

VÄRIKKYYTTÄ LASIPURKKIEN KANSIIN

Kuviollinen 82 mm kansi 500 g ja 900 g lasitölkkiin yksittäin myytynä 0,30 €/kpl.

Ostaessasi lasitölkkejä laatikoittain, voit valita itsellesi mieluisan kannen tarjotuista vaihtoehdoista.

SUOJAA PESÄSI TIKOILTA

Hengittävä tikkasuoja pesän päälle,
mitat: P 70 cm x L 60 cm x K 52 cm

TARJOUS 6,90 €/kpl
(norm. hinta 7,90 €/kpl)

HUNAJAYHTYMÄ OY

Kojonperäntie 13, 32250 Kojonkulma (Loimaa)
s-posti: hunaja@hunaja.fi, puh. 0207 769 680

Avoinna arkisin klo 8.00–16.00

TERVETULO A SOPIMUS- TUOTTAJAKSEMME

Laajennamme edelleen sopimustuottajarinkiämme ja otamme harkinnanvaraisesti uusia toimittajia joukkoomme. Lisää tietoa asiasta ja yhteydenottomake löytyy sivulta hunaja.fi/tuottajille/sopimustuotanto/. Voit olla myös yhteydessä toimitusjohtaja Aapo Savoon, p. 050 330 8592 tai sp. aapo.savo@hunaja.fi

Yli 50 vuotta alalla toiminut Hunajayhtymä myy hunajatuotteitaan kaikissa maamme merkittävimmässä päivittäistavara- ja elintarvikkeiden myymälöissä. Yrityksen liikevaihto vuonna 2022 oli 4,1 M€.

Ostamme tänä vuonna myös rajallisen määrän irtohunajaa sopimustuotannon ulkopuolelta.

VARROAPUNKIN TORJUNTAAN

Oksaalihapon kuumenninkauha	165,00 €
Annostelupistooli ja pullo 250 ml	45,00 €
Huuhteluruisku	5,00 €
Huuhteluruiskun neula	0,20 €
Oksaalihapposokeriliuos 0,5 l	6,00 €
Oksaalihappojauhe	alk. 2,50 €

FSSC 22000

BUREAU VERITAS
Certification

F1007868/1

Noudatamme hunajan pakkaamisessa FSSC 22000 -standardia.

Korpiahon Hunaja Oy -30 vuotta - juhlavuosi

Olemme aloittaneet oman vahapohjuksien tuotannon!
Suomalaista laatutyötä
Meiltä löytyy vahapalvelut: vahan sulatus, vahan vaihto pohjuksiksiin, kehiin vahoitus ja kehiin desinfiointi
Katso myös väriahat kynttilöiden valmistukseen!

Juhlaviikonloppu - sarjan ensimmäiset tarjoukset

- Kaikki tilaukset toimituskuluitta 20.10.-22.10.
- Tilaa vahapohjuksia 22.10. mennessä, saat kilohintaan 15kpl (yleensä 12kpl)

Ostamme mehiläisvahaa ja hunajaa!
Kerää romuvahasi talteen, me hyötykäytämme ne uudestaan.

Teitä palvelee: MARKKU / puh. 040 0658 727, MARKKU@KORPIAHO.NET
CAMILLA / puh. 044 2055 350, CAMILLA@KORPIAHO.NET

www.korpiaho.net - verkkokauppa & ohjeita

VÄLIMÄENMEHILÄISTARVIKE.FI

Kiljavantie 6,
Työteho-seuran piha-alueella rakennus 6,
05200 Rajamäki
info@valimaenmehilaistarvike.fi 050 524 8766

Seuraavaan lehteen tulevat tekstimateriaalit ja ilmoitukset viimeistään 13.11.2023.
Lehti ilmestyy viikolla 50.

MYDÄÄN

Myydään edullisesti uusia mehiläishoitovalineita, kuten savuttimia, kehälankaa, siivilöitä, hoitopukuja ja iso hunajastia. Pirkko Viskari, Lempäälä, **0452330121**.

Lahtisen Vahavalimo Ky

Mehiläisvahalevyt, kynttilä	27,00 €/kg
Sydänlanka 130 g	15,00 €/kpl
Parafiini (20 kg säkki 168,00 €)	9,40 €/kg
Steariini (25 kg säkki 175,00 €)	8,00 €/kg
Saippuamassa kirkas (12 kg 130,00 €)	12,00 €/kg
Saippuavärit Mica 5 g	3,50 €/kpl
Saippuamuotit alkaen	7,00 €/kpl
Tuoksuöljyt 10 ml	3,90 €/kpl
Eeteriset öljyt 10 ml alkaen	7,50 €/kpl
Kynttilävärit 5/10 g (50/100g 20,00 €)	3,00 €/kpl
Kynttilämuotit alkaen	12,00 €/kpl
Hinnat voimassa toistaiseksi.	

KYNTTILÖIDEN VALMISTUKSEEN MEHILÄISVAHALEVYJÄ
21 ERI VÄRIÄ 12 KPL / KG, LEVYN KOKO 220X380
Katso värivalikoima verkkokaupastamme.

Lahtisen Vahavalimo Ky
Puujaanlenkki 420
12100 OITTI 040-484 8080
Avoinna ti-pe 8.00 - 15.00

Ostamme mehiläisvahaa
10,00 €/kg sis.alv. 31.10.2023 asti.

RAHTI EDULLISESTI! ★
6,00 €/tilaus

Vain verkkokauppatilauksissa noutaen
matkahuollosta max. 30,00 kg ★

Huomio! Puhdistamatonta vahaa emme enää ota vastaan tänä vuonna.
Voitte toimittaa ne Rajamäelle Välimäen Mehiläistarvikkeelle.
Tekopalkka puhtaasta vahasta vähintään 100 kg erissä 3,00 €/kg, muuten 3,50 €/kg.

Tutustu verkkokaupassamme valikoimiin ja tee tilaus. www.lahtisenvahavalimo.fi

www.lahtisenvahavalimo.fi
myynti@lahtisenvahavalimo.fi

